

SIKATILOJEN NEUVONTA-JA ASIANTUNTIJAPALVELUIDEN KEHITTÄMINEN ITÄ-SUOMESSA

Eila Saastamoinen

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Luonnonvara- ja ympäristöala	
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Eila Saastamoinen	
Työn nimi Sikatilojen neuvonta- ja asiantuntijapalveluiden kehittäminen Itä-Suomessa	
Päiväys	30.5.2011
Sivumäärä/Liitteet	70/5
Ohjaaja(t) Pirjo Suhonen, Petri Kainulainen, Kati Partanen, Arja Korhonen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t): Itä-Suomen paikalliset ProAgriat, Matti Ollikainen, Antti Valta ProAgria Liha Osaamiskeskus, Ari Nopanen	
<p>Tiivistelmä</p> <p>EU-aika on tuonut suuria muutoksia Itä-Suomen sikatalouteen. Neuvontajärjestön ja sikatalousyrittäjien on pitänyt pystyä sopeuttamaan toimintatapansa näihin uusiin vaatimuksiin. Tilat ovat vähentyneet, mutta samalla sikaloiden yksikkökoot ovat moninkertaistuneet. Sikatalousyrittäjiä on Suomessa yhä harvemmassa.</p> <p>Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää millaisia palveluja Itä-Suomen sikatalousyrittäjät tarvitsevat ProAgrialta jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä tulevaisuutta ajatellen. Aiemmin käytössä olleen sikatalouskirjanpidon ylläpidon jäätyä sikatalousyrittäjälle tai hänen työntekijälleen tilojen omien tarkkailuohjelmien käyttötaito ja sähköisen viestinnän merkitys korostuu. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen neuvojen uudistuneen työnkuvan vuoksi sikatalousneuvojen tilakäynnit eivät ole enää niin säännöllisiä kuin aiemmin. Vastaajilta kysyttiin tyytyväisyyttä ProAgrian palveluihin.</p> <p>Kyselylomakkeet lähtivät Itä-Suomen sikatalousyrittäjille helmikuun 2010 alussa. Tutkimusmenetelmänä käytettiin paperilomakkeella suoritettua kvantitatiivista kyselytutkimusta, johon oli monivalintakysymysten osalta helppo vastata. Avoimet kysymykset osoittautuivat vastaajille hankalammiksi. Koska Itä-Suomen sikataloustiloilla on viljanviljelyä, kyselylomakkeella tiedusteltiin yrittäjiltä paikallisten ProAgrioiden suorittamaan maatalousneuvontaan liittyviä muita neuvontatarpeita. Toimeksiantajalle oli tärkeää selvittää mitkä palvelut olivat sikatalousyrittäjille tärkeimpiä ja millaisella hinnalla he haluaisivat niitä käyttää. Koettiin myös tärkeäksi koota mahdollisia toimenpide-ehdotuksia palveluiden parantamiseksi.</p> <p>Tulosten perusteella voidaan todeta, että Liha Osaamiskeskuksen palveluissa on vielä lisätiedotamisen tarvetta. ProAgria on mielletty puolueettomana neuvontajärjestönä, joka kuitenkin nykyäänä on varsinaisen sikatalouden neuvonnassa saanut erittäin kovia kilpailijoita muista sikatalouden neuvontatahoista kuten lihatalot. Muussa ProAgrioiden suorittamassa neuvonnassa korostui tässä tutkimuksessa velvoiteperusteisten palveluiden osuus.</p>	
Avainsanat Neuvonta, ProAgria, palvelut , sikatalous	
Julkinen	

Field of Study Natural Sciences			
Degree Programme Degree Program in Agriculture and Rural Development			
Author(s) Eila Saastamoinen			
Title of Thesis Piggery farms advice- and expert services developing in Eastern Finland			
Date	30.5.2011	Pages/Appendices	70\5
Supervisor(s) Pirjo Suhonen, Petri Kainulainen, Kati Partanen, Arja Korhonen			
Project/Partners Rural Advisory Organization (ProAgria) in Eastern Finland, Matti Ollikainen			
<p>Abstract</p> <p>EU-time has brought large changes to pig production in Eastern Finland. ProAgria and pig production enterprisers should be able adapt their work ways to these news requirements. Piggery farms are diminished and piggery stall sizes multiplied. Pig farming entrepreneurs are increasingly rare.</p> <p>The objective of the research was to, thinking of the future, find what kind of advise services ProAgria pig farmers in Eastern Finland need in a constantly changing environment. Because the earlier form of pig farming accounting was in the hands of the farmer or his/hers workers the ability of him/her to use software and electric communication for his/her own monitoring programme is important. Because of the new job description of the advisers of ProAgria Meat Centre of Expertise the advisors visits to farms are no longer as regular as before. Respondents were also asked about their satisfaction with the ProAgria services.</p> <p>The pig production enterprisers in the Eastern Finland got questionnaire forms at the beginning February 2010. The research method was a quantitative survey on a paper form, on which were multiple choise questions to answer. It was easy to answer to multiple choice questions. Open questions were difficult for farmers. Because pig farms in Eastern Finland usually have cereal crops, included in the questionnaire were questions as to what kind of agricultural advice farmers need from ProAgria. For the sponsor it was important to find out what services pig were most important for the pig farming entrepreneur and what price they will use them. It was also considered important to bring together proposals to improve the services.</p> <p>Results of the research indicate that the farmers don't know enough about advisory services of ProAgria Meat Centre of Expertise. ProAgria has traditionally been an impartial rural advisory organization, which nowadays has fierce competition from other advisory quarters in pig production. In the other ProAgria advisory services was stressed in this research the sort of services which the farmers have a commitment to do.</p>			
Keywords Counselling, ProAgria, pig production enterprisers			
Public			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	NEUVONNAN HAASTEET	14
2.1	Neuvonnan muutostarpeet.....	15
2.2	Sianlihan tuotanto Itämeren alueella.....	15
3	PROAGRIA KESKUSTEN VALTAKUNNALLINEN TOIMINTA-AJATUS 2009.....	19
3.1	ProAgria Liha Osaamiskeskus keskittyy tuottamaan palveluita laajeneville sikatiloille.....	20
3.2	ProAgria Liha Osaamiskeskuksen visioimat palvelukokonaisuudet vuoden 2011 alussa.....	23
3.2.1	Sikataloustilinpäätös	25
3.2.2	Maatilan tulosanalyysi.....	26
3.2.3	Maatilan taloussuunnitelma	26
3.2.4	Kehitys- eli tulevaisuuskeskustelu	27
3.2.5	Paikallisten ProAgrioiden tekemä viljelysuunnittelu.....	29
3.2.6	Sikojen ruokinnan suunnittelu ja tuotannonseurantapalvelut.....	29
3.2.7	Uudiseläinsuunnittelu.....	31
3.2.8	Olosuhdeneuvonta ja sikojen hyvinvointi.....	32
3.3	Sikalarakentamisen palvelukokonaisuus	33
3.4	Maatilan energiasuunnitelma	35
4	TUTKIMUSONGELMAT	36
5	TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU, KÄSITTELY JA ANALYSOINTI ..	37
5.1	Tutkimusmenetelmä.....	37
5.2	Reliabiliteetti eli luotettavuus	39
5.3	Tutkimuksen validiteetti.....	39
5.4	Aineiston keruu	40
6	TUTKIMUSTULOKSET.....	42
6.1	Kyselyn tulokset.....	42
6.2	Tulokset sikalatyypeittäin	43
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	61
8.1	Yleistä kyselystä.....	61
8.2	Ehdotuksia Itä-Suomen sikataloustilojen palveluiden kehittämiseksi.....	62
9	PÄÄTÄNTÖ.....	65
	LÄHTEET	67

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake

Liite 2 Vastaukset vapaa palaute -kysymyksiin

1 JOHDANTO

Kuluneet lähivuodet ovat olleet sikatalouden kannalta erittäin haasteellisia ja tilanne näyttää jatkuvan edelleen. Tuotteiden hintakehitys ja tuotantokustannukset eivät ole olleet oikeassa suhteessa ja markkinatilanne on ollut ailahtelevaista. (Ollikainen, M. 16.12.2008.)

Sikataloustilojen määrä on maakunnassamme ollut laskusuunnassa. Tämä on ProAgrian näkökulmasta katsottuna vaikuttanut huomattavasti neuvontapalveluiden käyttöön. Harvenevien, mutta eläinmäärältään voimakkaasti kasvaneiden sikaloiden neuvontatarpeet ovat muuttuneet erittäin paljon. Tämä vaatii ProAgrialta jatkossa uudenlaista neuvontapalveluiden kehittämistä. (Ollikainen, M.2008.)

Neuvontatoiminnan kehittämiseksi ProAgria haluaa saada kannanottoja ja kehittämissuhteita itseltään sikatalousyrittäjiltä. ProAgria Pohjois-Savolla on olemassa jo ennestään sähköinen palautelomake Internet-sivustollaan osoitteessa www.proagria.fi/ps. Tässä osoitteessa asiakas voi antaa palautetta tehdyistä palveluista, oman tilansa tarvitsemista palveluista sekä palvelujen kehittämisestä. (Ollikainen, M.2008.)

Koska olen huomannut tiloilla käydessäni, että kaikilla tiloilla eivät asiat vielä luontevasti hoidu nettissä, toteutin tutkimuskyselyn postitse. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää missä määrin itäsuomalaiset suhteellisen omatoimiset sikataloustilat tarvitsevat ProAgria Liha Osaamiskeskuksen varsinaiseen sikatalouteen liittyvää neuvontaa sekä paikallisten ProAgrioiden muuhun maatalouteen kohdistuvaa neuvontaa. Osalla tiloista on kokeneita ja tilanpitoon hyvin koulutettuja yrittäjiä, mikä on tuotannon tarkkailussa, vero- ja EU-tukiasioissa lisännyt tilojen omatoimisuutta kyseisten toimintojen suhteen.

Maaseutuelinkeinojen neuvontaorganisaatiot ovat arviointiensa perusteella päätyneet siihen, että yrittäjät enenemässä määrin tarvitsevat tukea itse yrittämiseen ja johtamiseen, yrityksen kasvuun, kone- ja laiteinvestointeihin sekä työnkäytön järjeistämiseen. ProAgria pyrkii vastaamaan näihin tarpeisiin.(ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2008, 5.)

ProAgria kerää Maaseutukeskusten toimistorjestelmään sekä erialojen tietopankkeihin tietoja asiakkaistaan. Mk-toimistorjestelmästä löytyy asiakkaan yhteystiedot ja ryhmittelytiedot kuten tuotantosuunta, jäsenyys ja sopimukset. Mk-ohjelma sisältää myös tilan palvelujen käyttötietojen historian. Tietopankeista mainittakoon taloustieto- ja lohkotietopankki. Asiakkaiden segmentointi tarkoittaa kuuluuko tila laajentaviin jatkajiin, entisessä laajuudessa toimiviin tai nykytoimintaansa supistaviin. (Valta 2009,17.)

Maaseutukeskusten ylläpitämä sikataloustarkkailu sai 1990-luvulla kilpailijakseen Suomen Kotieläinjalostusyhdistyksen lähinnä jalostussikalaille tarkoitetun tarkkailun. Siinä sikalatapahtumat lähetettiin Maatalouden Laskentakeskukseen FinPotka-ohjelman avulla. Alkuaikoina myös maaseutukeskusten sikatalousneuvojat käyttivät osalla jalostustiloista FinPotka-ohjelmaa tavallisemman WinPig-ohjelman rinnalla. Lihakunnan jäsenenä olevien sikaloiden on jo muutamia vuosia sitten täytynyt hankkia Agrosoftin ylläpitämä oma WinPig-ohjelma ja lähettää kuukauden alussa edellisen kuukauden sikalatapahtumat Atrian Seinäjoen palvelimelle saadakseen tuotteistaan lisähinnan. Tästä on seurannut sekä ProAgrian tuotos- että taloustarkkailusta luopumista.

1990-luvulla, jolloin oli vallalla ns. jalostusikalabuumi, myös jalostusikalat teettivät enemmän sikataloustilinpäätöksiä. Suomen Kotieläinjalostusyhdistyksen jalostussikalakilpailussa huomioitiin sekä sikalan porsastuotos että taloudellinen tulos. Sittemmin kilpailusta poistettiin vaatimus sikataloustilinpäätöksestä ja huomioitiin vain porsastuotos ja erilaiset indeksit. Tästä seurasi, että FinPotka-ohjelman tilalleen hankkineet ja sen käytön oppineet useat jalostussikalat jäivät pois ProAgrian sikataloustarkkailusta.

Itä-Suomessa valtaosa sikataloustiloista on Lihakunnan jäseniä ja siten myös Atrian tuottajia. Vielä 1990-luvulla sikataloustarkkailu hoidettiin Itä-Suomessa niin, että Maaseutukeskukset vastasivat emakkotilojen ja Lihakunta lihasikaloiden tarkkailusta. Poikkeuksena oli muutama lihasikala, jossa silloisten Maaseutukeskusten sikatalousneuvojat tekivät joko vuosittaisia tai eräkohtaisia tilinpäätöslaskelmia.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää missä määrin itäsuomalaiset suhteellisen omatoimiset sikataloustilat tarvitsevat tulevaisuudessa ProAgria Liha Osaamiskeskuksen varsinaiseen sikatalouteen liittyvää neuvontaa sekä paikallisten ProAgrioiden muuhun maatalouteen liittyvää neuvontaa.

Otan tähän taustaksi hieman sikataloustarkkailun historiaa Pohjois-Savon Maaseutukeskuksen alueelta. Neuvontajärjestö perusteli tarkkailun tarvetta seuraavasti. Tarkkailua tarvitaan:

- päivittäisten töiden suunnittelua ja järjestelyä helpottamaan
- tuotostulosten seurantaan (sikalakirja ja pahiset emakkokortit olivat käytössä lähes kaikilla tiloilla)
- tuotannon tehokkuuden parantamiseen ongelmakohtiin puuttumalla
- sianjalostuksen perustiedoiksi
- tilakohtaisten suunnitelmien ja laskelmien perustiedoiksi

Tuotostarkkailu keskittyi sikalan tuotannollisiin tapahtumiin ja sopi porsitus-, yhdistelmä- ja jalostussikaloille. Tärkeällä sijalla oli emakon tuotantokyvyn seuranta sekä toimivat karjut. Tärkeimpänä tulosteena Maatalouden Laskentakeskukseen ilmoitetuista tuotostarkkailutiedoista saatiin tarkkailun tilaraportti. Se sisälsi tuotosyhteenvedon tarkkailijan käyntien väliseltä ajalta ja 12 kuukauden jaksolta. Tuotantoon vaikuttavat tekijät oli eritelty tarkasti. Tuotostarkkailusta on mahdollista saada myös emakkolistat ja emakkokortit. Taloustarkkailu sisälsi ja sisältää edelleen sikalan taloudellisen tuloksen. Tilinpäätös keskittyi sikalan tuottamaan rahaan. Taloustarkkailu sopii myös lihasikaloille.

1950- ja 1960-luvulla käsin toteutetusta sikataloustarkkailusta on iso harppaus nykypäivän Atk-pohjaiseen tarkkailuun. Silloin tarkkailua ylläpidettiin lähinnä isoilla valtion ja kuntien omistamilla sikatiloilla ja yksityisillä jalostuseläinkauppaa harrastavilla tiloilla. 1970-luvulla sikataloustarkkailu oli alkuun maksutonta. Tosin silloinkin jo jalostuspalvelut olivat maksullisia. Siinä vaiheessa, kun sikatalous-tarkkailu muuttui karjantarkkailun muotoiseksi, alettiin laskuttaa palvelusta. Tilakäyntejä oli tilan tarpeen mukaan 4-6 kertaa vuodessa. (Taskinen 1991.)

Huomattavaa tässä vaiheessa oli, että Kuopion Läänissä emakkosikaloiden tarkkailu hoidettiin Maaseutukeskuksen toimesta teurastamoidenkin puolesta. Sen sijaan rakennusneuvontaan Lihakunta puuttui. Myös lihasikalat tulivat tarkkailun piiriin vuonna 1976. Lihasikatiloilla käytiin noin kolme kertaa vuodessa ja tarkkailua suoritti silloin pääasiassa Lihakunta. (Taskinen 1991.)

1980-luvulla sikatilatarkkailua alettiin siirtää tietokoneaikaan. Vuonna 1982 alkoi porsastuotantotietojen tallennus tietokonepääteelle. Tuolloin perustietoja ilmoitettiin noin kahdeltasadalta sikatilalta Maatalouden Laskentakeskukseen. Määrä oli runsas kolmannes silloisista sikataloustarkkailutiloista. (Taskinen 1991.)

Porsastuotannon tarkkailu saatiin vakiintumaan ATK-käyttöiseksi vuonna 1984, joka oli uudenmuotoisen tarkkailun ensimmäinen täysi toimintavuosi. Tarkkailutilat saivat kahdesta neljään tilaraporttia riippuen tarkkailijan tilakäyntien määrästä. Vuonna 1985 laskettiin kaikille edellisen vuoden aikana tarkkailussa mukana olleille tiloille koko kalenterivuoden 1984 tuloksiin perustuva vuosiraportti. (Taskinen 1991.)

Vuoden 1987 alusta otettiin silloisen Suomen kotieläinjalostusyhdistyksen eli nykyisen Faban toimesta käyttöön tilatestitulosten laskenta päätteen kautta. Palvelun suorittivat kotieläinjalostusyhdistyksen jalostuskonsulentit, mutta palvelusta oli hyötyä myös sikataloustarkkailussa, koska tiedot testatuista ensikoista saatiin välittömästi myös tarkkailun käyttöön. Aiemmin oli tulosten syöttäminen tietokoneelle saattanut kestää jopa 2-3 kuukautta. (Lihasikatarkkailu siirrettiin tietokoneaikaan vuonna 1988. (Taskinen 1991.)

Vuodesta 1984 lähtien ruokinnan suunnittelussa voitiin käyttää väkirehunvalintalaskelma *SIVÄ-RETTÄ* ja ruokintasuunnitelma *SIRUA*. *Maatalouden muut yleiset taloudelliset laskelmat ja kasvinviljelysuunnitelmat tulivat myös sikataloustilojen käyttöön* (Taskinen 1991.)

Vuoden 1991 kesäkuussa Maatalouden Laskentakeskus ja Suomen Kotieläinjalostusosuuskunta yhteistyössä toivat markkinoille Potka-sikalakirjanpito-ohjelman koekäyttöön ja ohjelman myynti tiloille aloitettiin syyskuussa 1991. Ohjelman etuna oli reaaliaikaisuus; alustava tilaraportti tuli mikro-tietokoneelle heti tietojen lähetyksen jälkeen. Tiedot lähetettiin modeemiyhteydellä Maatalouden Laskentakeskukseen. Laskennan tulokset saatiin myös toisin päin siirrettyä tilan tietokoneelle. (Taskinen 1991.)

Ohjelmaa suositeltiin alkuun porsastuotantosikaloille, mutta ajanoloon siitä tuli Ylä- ja Pohjois-Savossa jalostussikaloiden suosikkiohjelma. Myös Suomen Kotieläinjalostusosuuskunnan konsulentit voivat lähettää testaustietonsa Potkan kautta rekisteriin. Testauksella tarkoitetaan nuorten siitossikojen karsintaa.

Potka-ohjelma toimi tilan omassa tietokoneessa ja sillä voi olla yhteydessä sikatarkkailurekisteriin. Ohjelma sisälsi sinne syötettyjen ensikoiden ja emakoiden tärkeät tiedot, joita olivat esim. siemennykset, astutukset, porsimiset ja vierotukset. Se antoi isäntäväelle näistä tiedoista tarpeellisia listauksia. Tilan väki voi itse tallentaa sikalansa tapahtumat Potka-ohjelmaan ja tiedot siirtyivät rekisteriin automaattisesti keskuskoneyhteyden aikana.

Vuodesta 1985 sikataloustarkkailuun kuului neljä neuvojan suorittamaa tilakäyntiä vuodessa. Sikatalousneuvoja teki jokaisella käyntikerrallaan sikataloutta koskevan kirjanpidon. Siihen kuului tuotantotarkkailun lisäksi sikatalouteen liittyvien meno- ja tuloerien kirjaaminen. Neuvojalla oli omalla kannettavalla päätteellään tai mikrotietokoneellaan Suomessa suunniteltu ohjelmisto.

Kerran vuodessa tehtiin sikataloustiloille ruokintasunnitelma eli SIRU, rehun tuotantokustannuslaskelma eli Hila sekä tarvittaessa väkirehun valintalaskelma eli SIVÄRE. Niille, jotka olivat taloustarkkailussa mukana tehtiin myös sikatalouden tilinpäätös.

Tarkkailumaksu määräytyi keskieläinluvun perusteella. 1980-luvulla oli käytössä kattomaksu, jonka yli menevältä osalta ei laskutettu. Yhdistelmäsikaloissa tarkkailumaksuun lisättiin lihasikojen osuus. Sama kaava toimi myös jalostussikaloissa.

Vuonna 1989 tuli valtakunnan tasolla mahdollisuus siirtyä omatoimiseksi tarkkailutilaksi. Käytännössä se tarkoitti sitä, että sikatila lähetti tuotantotarkkailutietonsa joko Potka-ohjelmallaan tai itsejäljentävällä paperilla Laskentakeskukseen. Jotkut tilat lähettivät tietonsa ensin tarkkailijalle, jolloin ne tulivat tarkastetuiksi. Tarkkailija tallensi ja lähetti tiedot keskusrekisteriin. Kaikkein edistyneimmille oman ohjelman käyttäjille tuli mahdollisuus kerätä myös taloustietonsa niin, että sikatalousneuvoja kävi vain kerran vuodessa tekemässä sikalan taloustilinpäätöksen.

Siirryttäessä 1990-luvulle Pohjois-Savon Maaseutukeskuksen sikataloustarkkailu oli laajimmillaan tilaluvuilla mitaten. Kuopion läänin alueella oli yli 80 % kaikista sikatiloista tarkkailun piirissä. Tilat työllistivät 2 päätoimista neuvojaa. Erityisesti Ylä-Savon neuvojan alueessa alkoi 1980-luvun lopulla kova kisa jalostussikala-nimikkeestä. Alueen jalostusneuvoja omistautui asialle. Perusteluna tähän voi olla se, että tiedot tiloilta siirtyivät mallikkaasti keskusrekisteriin. Lisäksi vuosikymmenen vaihteessa jalostussikojen myynti oli kannattavaa, koska ostajia löytyi ja hinnatkin olivat myyjäystävällisiä. Neuvojana minulle jäi käsitys, että perisuomalainen naapurikateuskin edisti asiaa jalostussikalanimitystä tavoitellessa.

1990-luvulla tuli kilpailua ja muutoksia suomalaiseen sikatalousneuvontakenttään. AgroSoft Oy toi Suomeen Tanskasta lähtöisin olevia sikatalousohjelmia, koska siellä sikataloustilat olivat jo silloin sitä kokoluokkaa, mitä meillä nähtiin vasta 2000-luvulla. Vuosien 1994-1995 aikana oli jo sikatalousneuvojilla mahdollisuus tutustua AgroSoftin lanseeraamaan WinOpti-ruokinnan suunnitteluohjelmaan. Oman käsitykseni mukaan se soveltui liemiruokinnan suunnitteluun paremmin kuin Siru-ohjelma, joka kuivaruoikinnassa oli nopea suunnitteluapu.

Vuonna 1997 toukokuun 6. päivänä solmittiin yhteistyösopimus Maaseutukeskusten Liiton ja AgroSoft Oy:n välillä. Sikatilojen neuvontaan tuli entistä neuvojen tuotantotarkkailuohjelmaa korvaamaan WinPig-ohjelma ja ruokintasuunnitteluohjelmaksi tuli WinOpti. Toki neuvojat saivat finPotka-ohjelmankin, jota jalostussikaloiden kanssa toimivat neuvojat tarvitsivat.

Vuoden 1998 joulukuun alkuun tultaessa oli WinPig-ohjelmaa myyty Suomessa lähes 150 kpl, joista neuvokäytössä olivat laajimmat versiot. Tilojen oli mahdollista ostaa perusohjelma ja eri mak-
susta esim. erilaisten analyysien laskemiseen tarkoitettuja lisäosia.. WinOpti-ruokinnan suunnitte-
luohjelmaa oli silloin myyty reilu 100 kpl.

Tästä seurasi se, että tavallinen porsastuottaja ja yhdistelmäsikaloitsija valitsivat mieluummin Win-
Pigin ohjelmaa hankkiessaan. Jalostussikalat taas mieluummin ottivat Potkan, koska sillä voi il-
moittaa esim. porsaiden kolmen viikon painot.

WinPig-tarkkailuohjelma eroaa finPotkasta siten, että se ei ole pilkuntarkka. Pieni esimerkki asias-
ta: WinPig sallii vierotusmerkinnän, jossa emakko vierottaa enemmän porsaita kuin mitä sille on
syntynyt. Kyseessä on silloin toiselta emakolta siirretyt porsaas. FinPotkassa asia täytyy selittää
monimutkaisemmin.

Sitä mukaa kuin AgroSoftin tarkkailuohjelmat yleistyivät täytyi Suomen AgroSoftin ensimmäisen
toimitusjohtajan Heikki Hassisen järjestää käyttökoulutusta neuvojen lisäksi myös viljelijöille. Sel-
lainen päivä oli lisalmessa Aikuiskoulutuskeskuksella 15.3.2001. Olin itsekin siellä mukana ja tote-
sin, että viljelijöille täytyy opastusta antaa hieman toisenlaisista asioista kuin neuvojille. Viljelijät
tarvitsevat esim. työlistoja sikalaa varten. Kummastakin tarkkailuohjelmasta ne ovat saatavissa
hieman erinäköisinä.

2000-luvulla AgroSoft on laajentanut ohjelmiansa myyntiä. Teurastamoista ainakin Atria suosii
WinPig-ohjelmaa. Liemirehujen myyjille se soveltuu myös. Teurastamoista Atria/Lihakunta on
oman tuotantonsa ennustamiseksi edellyttänyt jäsensikaloiltaan WinPig-ohjelmaa. Asia on edennyt
porkkanarahan avulla hyvin. Toisaalta isot ja laajentaneet sikatilat tarvitsevat oman ohjelman pys-
tyäkseen pitämään sikalansa tapahtumat järjestyksessä.

Saadakseen tietojen lähettämisestä Seinäjoen serverille lisähinnan, ovat eräät jalostustilat hankki-
neet fanpotkan lisäksi myös WinPigin, joka toimii lähinnä tietojen siirtäjänä. Varsinaisena tarkkai-
luohjelmana on edelleen Potka. Vuonna 2003 laskettiin ensimmäisen kerran sikatalouden tilinpää-
tös WinPig-pohjaisella tilinpäätösohjelmalla. Kyseinen tilinpäätösohjelma on edelleen käytössä
ajanmukaiseksi päivitettyinä.

Huhtikuussa 2009 Suomessa oli 500 WinPig-ohjelman käyttäjää. Näistä kymmenkunta oli ProAgri-an ja teurastamoiden neuvoja. Faban neuvojilla oli 2 ohjelmalisenssiä. Maatalousoppilaitoksista esim. Ilmajoella, Tuorlalla ja Mustialalla on WinPig-ohjelma omassa käytössään. Osa lähetti tietoja Faballe, osalla oli kansainvälinen WinPig käytössään. (Hassinen S. 2009.) Mielestäni AgroSoft Oy:n toimitusjohtaja Sinikka Hassinen on varsin suuri neuvontataho WinPig- ohjelman myyjänä ja käyttöneuvojana.

Sikojen ruokinnan suunnitteluun tarkoitettulla WinOpti-ohjelmalla oli huhtikuussa 2009 noin 90 käyttäjää Suomessa. Käyttäjiä ovat neuvojat, rehutehtaiden rehuedustajat sekä muutamat rehuvälitysfirmat kuten Lounaisfarmi ja A-Rehu. Vanha WinOpti16-ohjelma oli vielä käytössä joillakin maatiiloilla.(Hassinen 2009.)

Huhtikuussa 2009 ProAgrialla oli tilinpäätöslaskelmia tekemässä vajaa 10 henkilöä. Tarkkailutila saa oman sikalansa taloustulokset ja vertailun muiden vastaavan tyyppisten sikaloiden tulosten keskiarvoon. Nykyään on mahdollista laskea tilinpäätöksen jälkeen sikatilan tilakunto, johon voi taloustietopankista yhdistää peltopuolen tuloksia, jos niitä on tilalle laskettu.

A-Tuottajien neuvontahenkilöt ovat käyttäneet WinPig-ohjelmaa jo yli 10 vuotta jäsentiloilla liikkessaan. A-Tuottajilla on A-Kumppanuus-tiedonvaihto, jossa sikatilat lähettävät WinPigillä tietoja Atrian Seinäjoen palvelimelle. Paluupostina tilat saavat A-Tuottajien laskemat porsas- ja teurasennusteet sekä vertailuraportit siihen tarkoitukseen räätälöidyllä ohjelmapalikalla.Vuoden 2009 alussa A-Tuottajilta on kerrottu, että noin puolelle teuraaksi tulleista lihasikaloiden sioista pystytään laskemaan tulosraportit.(Hassinen S.2009.) Itä-Suomessa voitaneen katsoa, että vähentyneiden ja lostussikaloiden tilalle tulleet risteytysensikoita myyvät hybridi-sikalat ovat A-Tuottajien reviiirillä. Niiden eläinkauppa hoidetaan usein juuri A-Tuottajien kautta.

Faba keskittyy neuvonnassaan sikatalouden tuotekehitykseen suomalaisilla sikaroduilla eli maaitaisella ja yorkshirella. Suomalainen sianjalostus pyrkii saamaan aikaan haluttuja ominaisuuksia sian jälkeläisille. Nykyään tosin Faballa on myös hybridiporsaiden arvostelu- ja rekisteröintipalvelu. Käytön laajuudesta en osaa sanoa, koska hybridi-tuottajat voivat myös itse tehdä arvostelun porsaille.

Faban keskusrekisterin tietokanta muodostuu:

- Dna-testauksesta (geneettisten vikojen karsinta)
- Fenotestistä, jolla pyritään hyviin keinosiemennyskarjuihin
- Kantakokeesta, joka on sikojen jälkeläis- ja sisararvomenetelmä
- Kantakirjauksesta, jolla emakot luokitellaan
- Keinosiemennystiedoista
- Sikatarkkailusta
- Tilatestauksesta, joka on nuorten siitossikojen karsintamenetelmä

2 NEUVONNAN HAASTEET

ProAgria ja sen asiantuntevat toimihenkilöt on koulutettu auttamaan maatalousyrittäjiä löytämään tarkoituksenmukaisia ratkaisuja tilansa kehittämisessä nykyisessä haasteellisessa EU-ympäristössä. Yrittäjän on löydettävä sekä omansa että yrityksensä vahvuudet, joiden varaan voidaan tulevaisuutta rakentaa. Riskien arviointi kuuluu olennaisena osana tulevaisuuden suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tilan toiminta vaatii tiivistä seuranta, jonka avulla voidaan suorittaa tarpeellisia korjaustoimenpiteitä. Keskusten Liitto ja paikalliset keskuksset ovat viime aikoina pyrkineet entistä tiiviimpään yhteistyöhön. Keväällä 2009 asetettiin Tulevaisuustyöryhmä, joka etsi kesän ja syksyn aikana etsinyt toimintatapoja malleineen, joita voitaisiin tulevaisuudessa hyödyntää maatilojen ja maaseutuyritysten asiantuntijapalveluissa. Vuoden 2009 aikana Itä-Suomen ProAgria-keskukset liittyivät sikatalouden erityisneuvonnan suhteen valtakunnalliseen ProAgria Liha Osaimiskeskukseen. (Ollikainen Matti, 2009.)

Sikatalousneuvontaan liittyvää tietoa löytyy ProAgrian nettisivuilta ja Faban eli entisen Suomen Kotieläinjalostusyhdistyksen Sika-lehdestä. Lehti ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Faba Sika Oy on perustettu 1.10.2007 ja sen erikoisalana ovat sianjalostukseen ja eläinkauppaan liittyvät asiat. Vuoden 2010 lopulla Snellmanin lihanjalostusyhtiö osti Faban osakekannan. Sikatalouteen liittyvää tietoa saa myös teurastamoiden ja rehuliikkeiden julkaisemista lehdistä. RehuRaision lehti on RehuMakasiini ja Suomen Rehun puolestaan Kotieläinlehti.

Sikatalouden kirjanpito-ohjelmasta löytyy tietoa myös AgroSoftin Internet-sivuilta (www.agrosoft.net). Agrosoft on kansainvälinen ohjelmisto, jonka sikatalousversiota on kehitelty Tanskassa. WinPig-sikatalouskirjanpito-ohjelman rantauduttua Suomeen siihen on kehitelty lisämoduuleita, jotta se soveltuisi paremmin erityisesti talousseurantaan. Itä-Suomessa valtaosa sikatalousyrittäjistä on Lihakunnan tuottajia, joten he saavat AtriaTuottaja-lehden, jossa myös on kattavampaa tietoa sikataloudesta naudan ja siipikarjatalouden rinnalla.

Ruotsalainen Quality Genetics ja Finnpig Oy ovat perustaneet yhteisyrityksen sianjalostukseen, jonka nimi on Nordic Genetics. Yhteisyritys hoitaa Yorkshire- ja Hampshire-rotujen jalostustoimintaa. Finnpig Oy on A-Tuottajat Oy:n ja LSO Foodsin omistama eläinaineksen kehittämistä varten perustettu yritys. (www.finnpig.fi). Kaksi kertaa vuodessa ilmestyy Finnpig- uutiset niminen tiedotuslehti. Lehden päätoimittaja on Heikki Hassinen. (Finnpig-uutiset 1/2008, 2.)

Itä-Suomessa on vuoteen 2010 asti toiminut kolme erillistä sikatalouskerhoa. 2000-luvulla kerhojen yhteistoiminta on vilkastunut. Kerhojen toiminta on ollut sekä asiapitoista että rentouttavaa. Haittapuolena on tilajäsenmäärän väheneminen, joten 26.11.2010 perustettiin kerhot yhdistävä Itä-Suomen sikatalouskerho, jonka järjestäytymiskokous oli helmikuussa 2011. Näin ollen Ylä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan kerho jäi historiaan.

2.1 Neuvonnan muutostarpeet

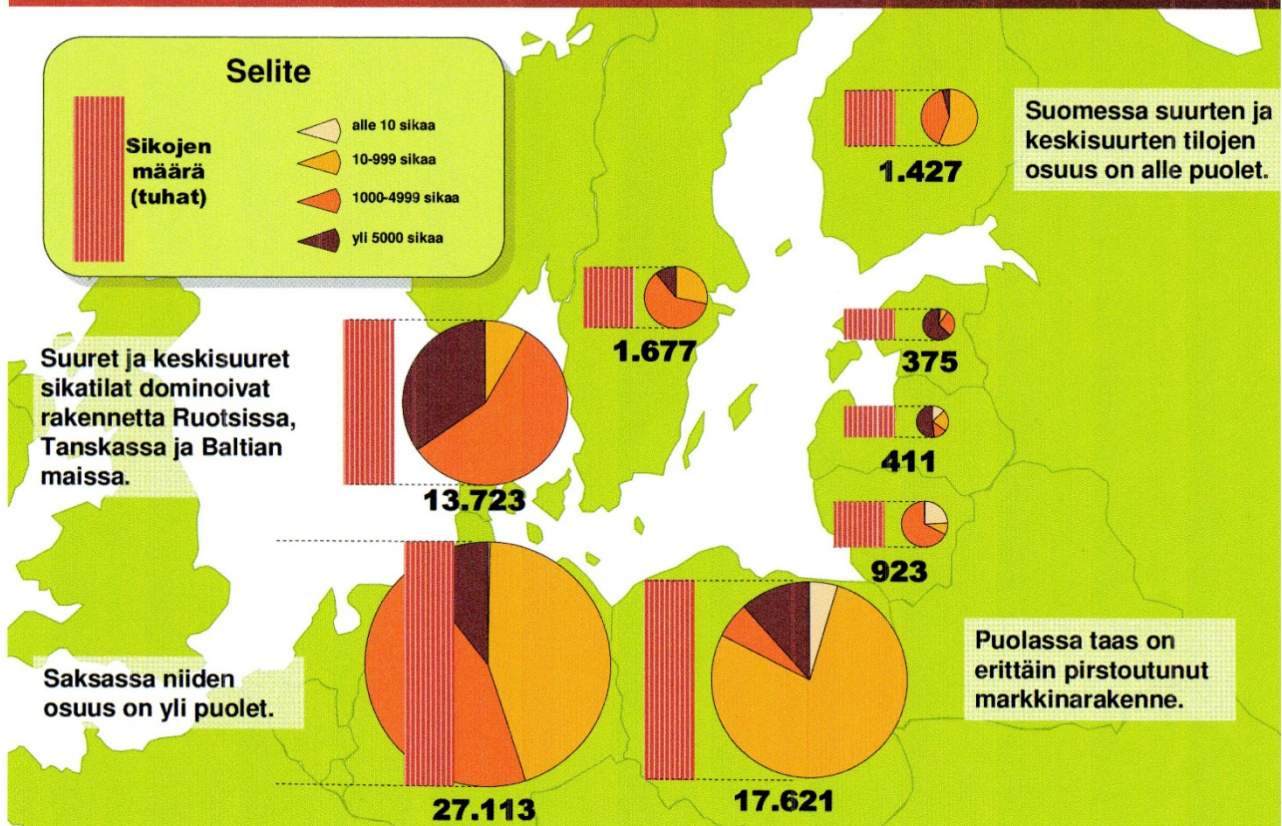
Päätöimisillä sikataloustiloilla tarvitaan nopeaa ja asiantuntevaa erikoisneuvontaa. Suureneva yksikkö koko luo sikatalousyrityksen johtamiseen ja riskien hallintaan liittyvien asiantuntijapalveluiden kysyntää. Nykyiset tuotantomenetelmät vaativat uuden teknologian ja tietojärjestelmien hallintaa. Neuvonnan tulisi pystyä tuottamaan suunnittelu-, opastus- ja tukipalveluita. Sukupolvenvaihdokset ja muut omistusjärjestelyjen muutokset sikataloustiloilla vaativat entistä vahvempaa asiantuntemusta tälläkin osa-alueella. Tukijärjestelmien muutokset ovat jatkuvia investointi- ja tulotukien osalta. Koska sikatalousyrittäjät tarvitsevat asiantuntija-apua hallitakseen muuttuvat säännökset, neuvonnan on pystyttävä tarjoamaan vahvaa asiantuntemusta ja sähköisten välineiden käytön hallintaa EU-tukijärjestelmissä. (ProAgria Pohjois-Savo ry:n alustava toimintasuunnitelma 2011, 3.)

Yrityskoon kasvu ja toimintaympäristössä tapahtuvat nopeat muutokset sekä huoli tulevaisuuden toimintaedellytyksistä liitettyinä jatkuvaan kiireeseen kuormittavat sikatalousyrittäjiä sekä fyysisesti että henkisesti. Tämä edellyttää neuvontajärjestöltä liiketaloudellisen ja ammatillisen neuvontatoiminnan lisäksi viljelijöiden jaksamista edistäviä toimintamuotoja. Näistä mainittakoon tässä mm. maatalojen työterveyshuollon tilakäynnit, joilla asiaan perehtyneet ProAgrian neuvojat ovat mukana maatalousasiantuntijana. (ProAgria Pohjois-Savo ry:n alustava toimintasuunnitelma 2011, 3.)

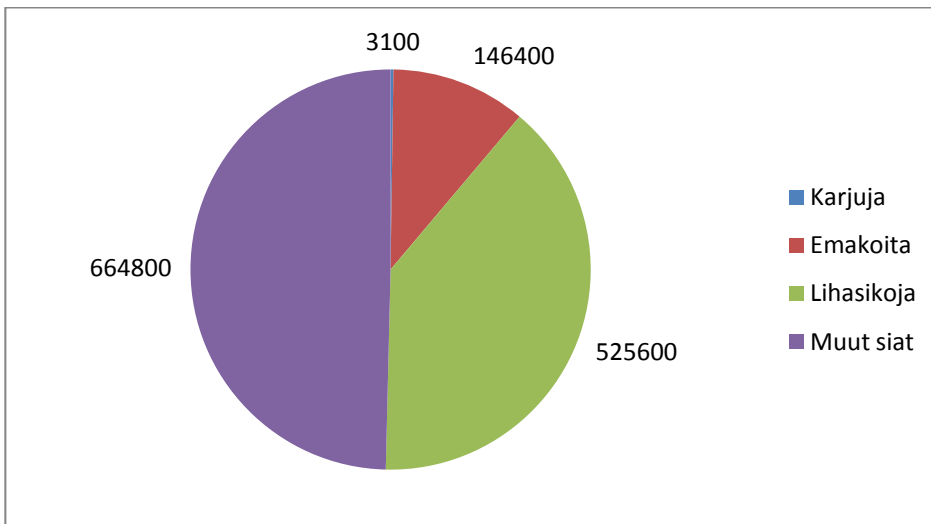
2.2 Sianlihan tuotanto Itämeren alueella

Kuviossa1 on esitetty sianlihantuotannon tilarakennetta Itämeren ympäristössä vuonna 2010. Suomessa sikojen lukumäärä on 1 427 000. Tästä määrästä alle puolet on Suomessa keskisuurissa ja suurissa sikaloissa. Keskisuuriin sikaloihin luokitellaan 1000-4999 sikaa käsittävät tilat ja suuriin yli 5000 sikaa. Suuret ja keskisuuret sikatilat ovat vallitsevia Tanskassa, Ruotsissa ja Baltian maissa. Vastaavasti Saksassa näiden kokoluokkien sikaloita on yli puolet. Puolasta löytyy jopa alle 10 sian tiloja. Niitä on jokseenkin saman verran kuin 1000-4999 sikaa käsittäviä sikaloita. Puolan sikaloista 75 prosenttia on kokoluokassa 10-999 sikaa. Yli 10 prosenttia Puolan sikaloista voidaan luokitella suuriksi. (Jansik.C. 2010. MTT.)

Sianlihantuotannon tilarakenne

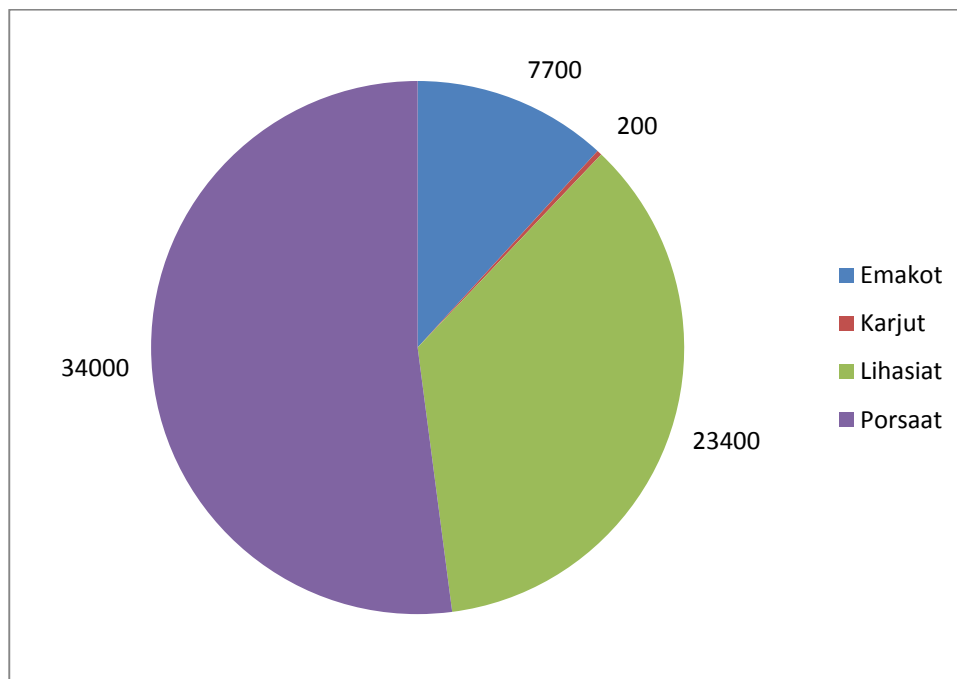

KUVIO 1. Sikataloustilat eläinmäärineen Itämeren alueella 2010. Suomalaisen lihaketjun kilpailukyky Itämeren alueella. (Jansik.C. MTT.)

KUVIO 2. Sikojen määrä Suomessa vuonna 2010. (Tike.)

Tilastokeskuksen tietojen mukaan Suomessa oli joulukuun alussa vuonna 2010 karjuja 3100, emakoita 146400, lihasikoja 525600 ja eri-ikäisiä porsaita 664800. Yhteensä sikoja oli 1,3 miljoonaa. Vuoteen 2009 verrattuna karjujen määrä olivat vähentyneet 11 ja emakoiden 6,1 prosentilla. Lihasikojen osuus oli laskenut 1,8 ja pienimpien sikojen osuus noussut 0,9 prosenttia. (Tike 2010.)

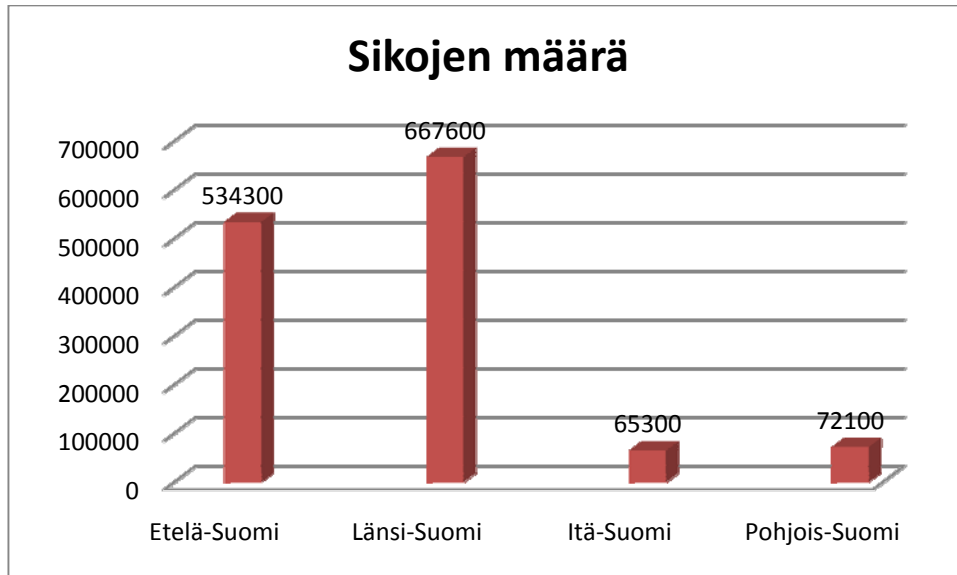
KUVIO 3. Sikojen lukumäärä kappaleina Itä-Suomessa joulukuussa 2010.(Tike.)

Mitä sikojen määrään Itä-Suomessa tulee, kokonaismäärä ensimmäinen päivä joulukuuta 2010 oli 65300. Valtaosa eli 34000 kappaletta oli erikokoisia porsaita. Seuraavaksi eniten oli lihasikoja eli 23400 kappaletta. Emakoita oli ainoastaan 7700 eläintä ja karjuja vain 200. (Tike 15.2.2011)

Kuviosta neljä näkyy, että Itä-Suomessa on vain vajaa viisi prosenttia Suomen sioista eli voidaan sanoa, että olemme ”sikaharvaa” aluetta. Suomen sikatalous on vahvasti keskittynyt Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen ELY-keskusten alueille.

Vuonna 2010 Suomessa oli noin 2000 sikatilaa. Porsastuottajia oli 1150, joista 58 prosenttia yhdistelmäsikaloita. Lihasikaloita oli 850. Sianlihantuotantoennuste vuodelle 2012 on noin 190 miljoonaa kiloa. mukaan. Ennusteen tuotanto ja kulutus olisivat lähes tasapainossa.(Nopasen 2011.) Lihantuotanto vuoden 2011 alussa oli reilu 51,8 miljoonaa kiloa; ruhoina noin 569 600 (Matilda, Lihantuotanto 3/2011).

Ennusteiden mukaan sikatilojen lukumäärä vuoteen 2020 on aleneva. Vuonna 2013 ennustetaan Suomessa olevan 1851 sikatilaa ja vuonna 2020 vain noin 1000 tilaa. Eurovertailussa sikatilat näyttäisivät olevan lähempänä eurotasoa kuin naudatilat. Tilakoko tulee kasvamaan ja markkinoiden seuranta korostumaan. Samalla myös osaamisen merkitys kasvaa. (MMM/Tike, Lehtonen ja Pyykönen 2005, PTT 2009.)

KUVIO 4. Sikojen jakautuminen Suomen eri osiin joulukuussa 2010. (Tike.)

Kuvion 4 perusteella sikojen määrä Itä-Suomessa on maan matalin. Jopa Pohjois-Suomen sikaluku ylittää 6800 sialla Itä-Suomen sikamäärän. Länsi-Suomesta löytyy noin 667600 sikaa. Seuraavaksi eniten sikoja on Etelä-Suomessa eli 534300 kappaletta. Länsi-Suomi johtaa reilulla 133000 sialla.

3 PROAGRIA KESKUSTEN VALTAKUNNALLINEN TOIMINTA-AJATUS 2009

”Missiomme on maaseudun puolesta, jota toteutamme maataloutta ja muita maaseutuelinkeinoja kehittämällä ja näissä elinkeinoissa työskentelevien ihmisten aineellista ja henkistä hyvinvointia edistämällä. ProAgria Keskukset haluavat sopeutua aktiivisesti maaseudun muutoksiin sekä tuottaa ja uudistaa palveluja asiakaslähtöisesti. Tavoitteena on toimia osaavana valmentajana, kehittäjänä ja yhteistyökumppanina, joka tuottaa menestyksen mahdollisuuksia asiakkailleen ja sidosryhmilleen.”(ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2009, 24.)

”Ydinosaamistamme ovat maaseutuelinkeinoiniin liittyvät neuvontapalvelut, niihin liittyvät tuotteet sekä tuotteiden ja palveluiden soveltaminen käytäntöön yhdessä yrittäjäasiakkaiden kanssa. Ydinosaamistamme tukevat järjestötoiminta sekä sidosryhmille tarjottavat palvelut ja tuotteet.”(ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2009, 24.)

ProAgria Liha Osaamiskeskus aloittaa uutena toimijana sikasektorilla tavoitteenaan tarjota kehittäville sikatiloille tuotanto-, eläinten terveydenhuolto ja business-palveluja.(ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2009, 24).

ProAgria Keskusten Liitto muodostuu 16 alueellisesti toimivasta ProAgria Keskuksesta. Yhtymän jäsenet ovat:

- ProAgria Uusimaa
- ProAgria Farma
- ProAgria Satakunta
- ProAgria Pirkanmaa
- ProAgria Häme
- ProAgria Kymenlaakso
- ProAgria Etelä-Karjala
- ProAgria Etelä-Savo
- ProAgria Pohjois-Savo
- ProAgria Pohjois-Karjala
- ProAgria Keski-Suomi
- ProAgria Etelä-Pohjanmaa
- ProAgria Keski-Pohjanmaa
- ProAgria Oulu
- ProAgria Kainuu
- ProAgria Lappi
- (ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2009, 26.)

Tämän tutkimuksen kysely on lähetetty pääsääntöisesti kolmen ProAgria Keskuksen alueen sikataloustilaille. Nämä neuvontaorganisaatiot ovat Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo.

”ProAgria Keskukset ja Liitto toimivat yhtenä osana elintarvikeketjua. Maatilatalouden jatkuvuuden kannalta tärkeiden sukupolvenvaihdosten, maatilojen investointi- ja taloussuunnitelmien sekä uusien elinkeinosuunnitelmien tekijänä ProAgria on valtakunnallisesti merkittävä tekijä. Maaseudun puolesta 2012-kehitysohjelman keskeisinä sektoreina painottuvat kilpailukyky, ympäristö ja hyvinvointi. Ohjelma linjaa ProAgrian tavoitteita ja kehitystoimenpiteitä”.(ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2009, 24.)

3.1 ProAgria Liha Osaamiskeskus keskittyy tuottamaan palveluita laajeneville sikatiloille

Osaamiskeskus perustettiin 14.5.2009 Vantaalla. Se on valtakunnallinen toimija, jonka jäseninä ovat ProAgria Keskukset.”ProAgria Liha Osaamiskeskus aloittaa uutena valtakunnallisena toimijana erityisasiantuntemukseen perustuvien palvelujen tarjoamisen sikasektorille. Osaamiskeskus keskittyy tarjoamaan huippupalvelua kehittäville sikatiloille tuotanto-, eläinten terveydenhuolto ja businessasioissa.(Nopanen. A. 2009.)

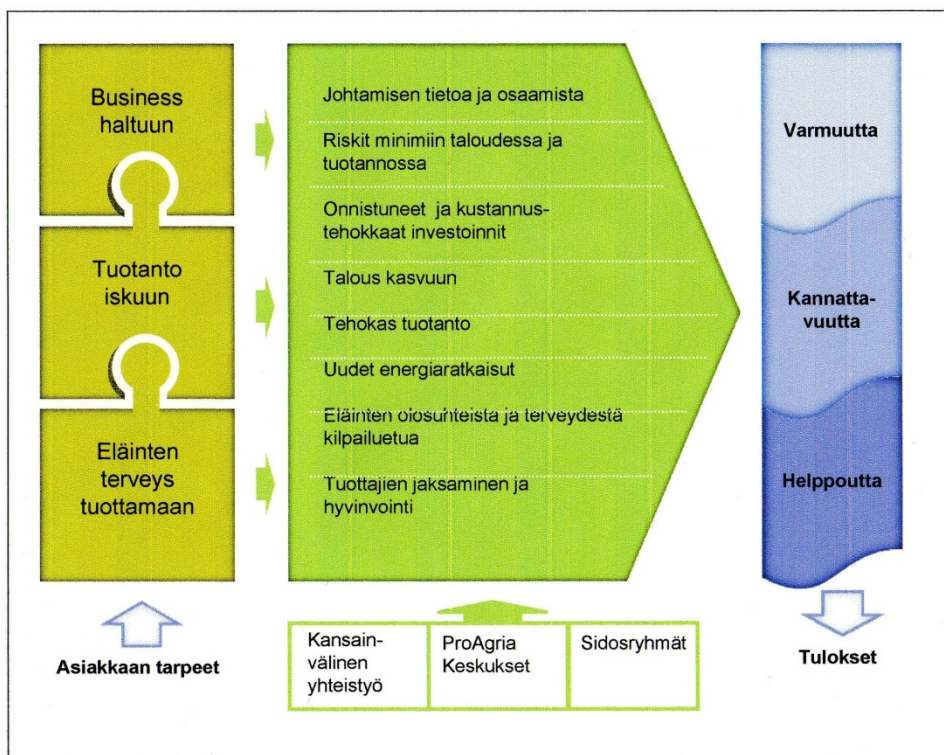
”Palvelukokonaisuuden synnyttämisen tarve pohjautuu asiakastarpeeseen puolueettomasta ja erityisasiantuntevasta neuvonnasta. Tilojen määrän väheneminen, yksikkökoon kasvu ja osaamisvaatimukset edellyttävät nykyistä keskittyneempää, erikoisosaamiseen pohjautuvaa toimintamallia. Siksi lähdimme toteuttamaan palvelutarjontaa uudelta pohjalta,” kuvaa taustoja ProAgria Liha Osaamiskeskuksen toiminnasta vastaava Ari Nopanen.

ProAgria Liha Osaamiskeskuksen konsultointipalveluja ovat mm. tuotannon kehittämiseen, ruokinnan suunnitteluun, olosuhdeneuvontaan, eläinten terveydenhuoltoon, kehittämisprojektien koordinointiin, johtamiseen sekä muuhun businesskonsultointiin liittyvät palvelut.(Nopanen. A. 2009.)

ProAgria Keskusten nykyiset talous- ja kasvintuotantopalvelut, rakennussuunnittelu ja muut sikatilaan koskevat palvelut tuotetaan paikallisten ProAgria Keskusten toimesta. Muut palvelut toimivat Osaamiskeskuksen tukiresursseina. Osaamiskeskuksen roolina on toimia erityisasiantuntijana sikasektorilla sekä toimia verkostomottoorina sidosryhmiin ja paikallisiin ProAgria Keskuksiin.(Nopanen. A. 2009.)

ProAgria Liha Osaamiskeskus

KUVIO 5. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen toimintarakenne

ProAgria Liha Osaamiskeskuksen henkilöstö koostuu huhtikuussa 2011 kolmesta asiantuntijasta. Toimitusjohtaja Ari Nopanen vastaa yksikön toiminnasta ja palveluiden kehittämisestä. Hänen osaamisalueeseensa kuuluu kehittävien ja kasvavien sikatilojen talous ja kannattavuus.

Sika-asiantuntija Harri Äijö keskittyy sikatalouden tuotantoprosessien hallintaan ja kehittämiseen. Talouden seuranta ja rakentamisen konsultointi kuuluu myös hänelle. Uusin toimihenkilö on Sini Perttilä, joka toimii ruokinta- ja tuotantoneuvojana. Hän on aiemmin työskennellyt sikojen ravitsemustutkijana ja rehuteollisuudessa. (Nopasen.A.2011.)

Olen Ari Nopanen ja vastaan ProAgria Liha Osaamiskeskuksen toiminnasta ja palveluiden kehittämistä. Osaamistani ovat kehittävien ja kasvavien sikatilojen talous ja kannattavuus. Olen mielelläni käytettävissänne ratkaisemaan asioita. Toivon myös palautetta, miten haluatte meidän kehittävän palveluamme.

*Ari Nopanen, toimitusjohtaja
puhelin 0400 432 582, ari.nopanen@proagria.fi*

Olen Harri Äijö ja toimin sika-asiantuntijana ProAgria Liha Osaamiskeskuksessa. Olen työskennellyt sikatalouden parissa koko ikäni ja panostanut erityisesti osaamiseen sikatalouden tuotantoprosessien hallinnassa ja kehittämisessä. Palvelujani tarjoan uudiseläintuotannosta lihasikatuotantoon. Lisäksi minulta löytyy apua myös rakennussuunniteluun ja talouden seurantaan.

*Harri Äijö, sika-asiantuntija
puhelin 040 558 7597, harri.aijo@proagria.fi*

Olen Sini Perttilä ja toimin ProAgrian Liha Osaamiskeskuksen sika-asiantuntijana, ruokinta- ja tuotantoneuvojana. Olen aiemmin työskennellyt rehuteollisuuden palveluksessa ja sitä ennen sikojen ravitsemustutkijana. Palvelunani tarjoan ruokinnan ja tuotannon suunnittelua. Lähtökohtana suunnittelussa on asiakkaan tarve, tilanne ja tavoitteet.

*Sini Perttilä, sika-asiantuntija
puhelin 040 167 9270, sini.perttila@proagria.fi*

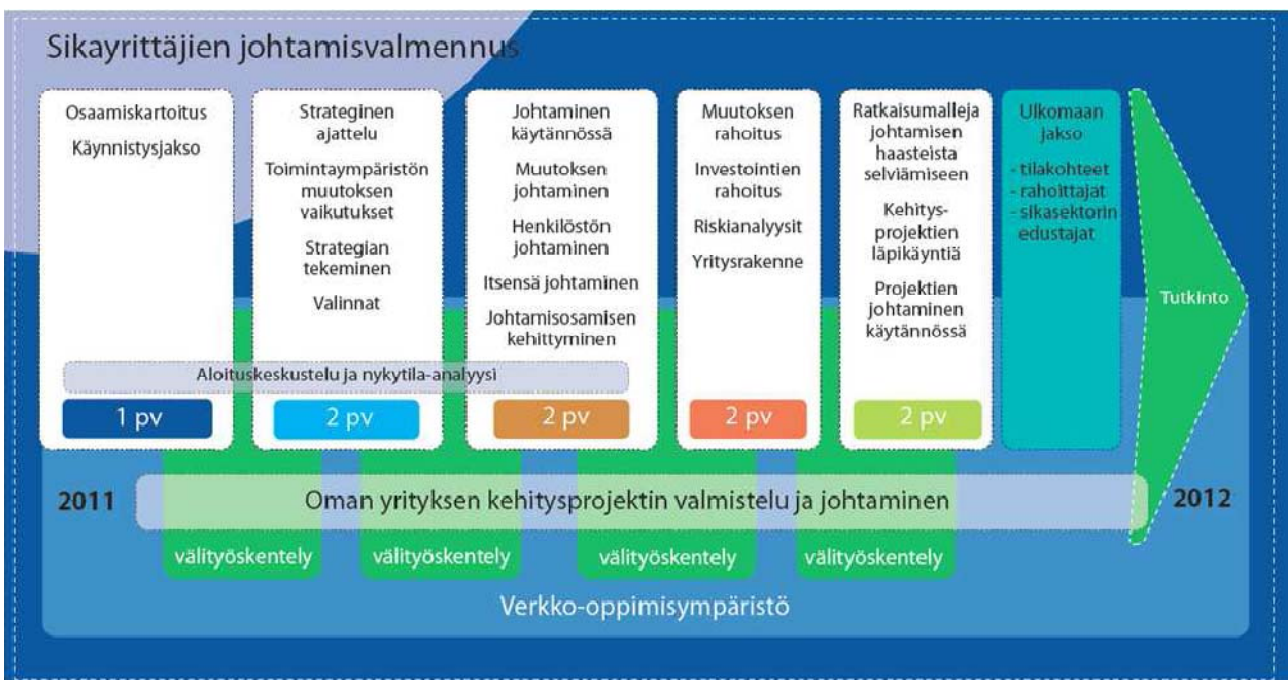
KUVIO 6. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen henkilökunta huhtikuussa 2011.(Nopanen. A. 2011.)

Palveluita tarjotaan kaikille sikataloustiloille, varsinkin jos tilan tavoitteena on kehittää toimintaansa tai toimintatapojaan. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen on tarkoitus verkostoitua ja tehdä yhteistyötä Suomen koko sikasektorin kanssa. Palveluiden tarkoituksena on kohottaa sikataloustilan kilpailukykyä ja kannattavuutta huomioimalla taloudellisliiketoiminnalliset tekijät, eläinten terveyden ja tuotannolliset seikat. (Nopanen. A.2009.)

3.2 ProAgria Liha Osaamiskeskuksen visioimat palvelukokonaisuudet vuoden 2011 alussa

ProAgria ja TTS ovat yhteistyössä rakentaneet maatilayrittäjille johtamisosaamiseen ja yrityksen kehittämiseen tähtäävän valmennusohjelman, joka toteutetaan vuosina 2011-2012. Sikayrittäjät ovat ensimmäinen valmennusryhmä. Mukaan on lähdössä 18 yrittäjää. Koska sikaläyrytysten koko on 2000-luvulla merkittävästi kasvanut, toiminta on saattanut monipuolistua ja sikaloihin on palkattu työntekijöitä, yrittäjän työnantaja- ja johtamistaitojen tarve on korostunut. Valmennusohjelma on suunniteltu sikaläyryttäjiä kuunnellen. (Nopanen. A. 2011.)

Sikayrittäjien valmennusohjelma kestää 1,5 vuotta. Koulutus sisältää 9 lähipäivää ja ulkomaan jakson. Lähijaksojen välillä osallistuja tekee omaa kehitysprojektiaan. Tärkeää on henkilökohtainen kehitysprosessi ja kokemusten vaihto muiden sikaläyryttäjien kesken. Ulkomaan jakso antaa syvempää tietoa kansainvälisestä toimintaympäristöstä. (Nopanen. A. 2011.)

Kuvio 7. Johtamiskoulutuksen rakenne.

Kouluttajina ovat liikkeenjohdon ammattilaiset. Nykytilan-analyysi tehdään erillisellä tilakäynnillä. Valmennukseen osallistuneet yrittäjät suorittavat yritysjohtamisen erikoisammattitutkinnon. Tutkinto auttaa yrittäjää esimerkiksi rahoitusneuvotteluissa, koska rahoittajat arvostavat yrittäjäominaisuuksia. (Nopanen. A. 2011.)

Sikasektorin tilanne on edelleenkin hyvin haasteellinen. Tuotantokustannukset kohoavat varsinkin viljan hinnan osalta. Vielä vuonna 2011 joillakin tiloilla saattaa maksuvalmiuteen vaikuttaa viljan hintapiikki vuosilta 2007-2008. Porsaan ja lihan hinta puolestaan eivät kohoaa. (Nopanen A. 2011.)

Monet sikalayrittäjät joutuvat pohtimaan tulevaisuuttaan. Tarvitaan tietoa yrityksen kehittämissuunnasta ja edellytyksistä pitkäjänteiseen sikatalouden harjoittamiseen. Laajentamismahdollisuus tai erikoistuminen saattaa olla pohdinnan alla. Pohdintaa pyritään auttamaan oikeaan suuntaan järjestelmällisellä otteella ja kokemusten vaihdolla. Varsinkin yrityksen laajentaminen talouden, rahoituksen ja riskien arviointien hallintaa. Henkilöstöjohtamisen kehittäminen on nykyään entistä tärkeämpää tässä tilanteessa. (Nopanen.) A. 2011.)

Valmennuskoulutuksessa tehdään kirjallinen suunnitelma yrityksen kehityssuunnasta, muutoksen johtamisesta ja pitkän aikavälin liiketoiminnan laajuudesta. Tämä strategia on muutettava investointiohjelmaksi ja tuleville vuosille suuntaa antaviksi tavoitteiksi. Koulutuksessa paneudutaan strategian laatimisen harjoitteluun ja vaihdetaan kokemuksia muiden yrittäjien ja asiantuntijoiden kesken. Näitä oppeja voi jokainen valmennettava tarvittaessa liittää omaan kehittämisprojektiin. Mikäli sikatalousyrittäjiltä löytyy jatkossa lisää kiinnostusta johtamiskoulutukseen, järjestetään uusia johtamisvalmennuskursseja. (Nopanen.A.2011.)

Tämän ensimmäisen johtamisvalmennuskurssin osanottajat ovat pääasiassa Länsi-Suomesta, muutama Etelä-Suomesta ja yksi sikatalousyrittäjä Keski-Suomesta. Itä-Suomesta ei ole osallistujia. (Nopanen. A. 2011.)

Talousneuvonnan palvelukokonaisuus sisältää talouden seurantapalvelut, tulosanalyysin, elinkeinosuunnittelun, kehityskeskustelun, kehittämissuunnittelun ja investointisuunnittelun.(ProAgrian palvelukuvaus). Nämä ovat paikallisille ProAgrialle tyypillisiä palveluita, joista sikatalouden tilinpäätös vaatii eniten varsinaisen sikatalouden tuntemusta.

3.2.1 Sikataloustilinpäätös

Sikatilinpäätöksessä kannattavuus lasketaan sikalan tuotannon eri osa-alueille. Osa-alueet ovat tilasta riippuen porsastuotanto, välikasvattamo, lihasikala tai siitoseläinyksikkö. Laskelmassa huomioidaan taloudelliset ja biologiset tulokset. Ostorehuille voidaan laskea myös ostorehujen hintavertailulaskelma. Sikatilinpäätös sisältää tulo- ja kustannuserittelyn. Laskelmaan kootaan sikalan tulot ko. vuoden osalta.(ProAgrian palvelukuvaus.)

Seuraavaksi selvitetään tuotantokustannukset muuttuvien ja kiinteiden kustannusten osalta. Muuttuvia kustannuksia ovat esimerkiksi rehut ja kiinteitä kustannuksia sikalarakennukseen kuuluvat menot. (ProAgrian palvelukuvaus.)

Sikatilinpäätöslaskelma tuottaa tilinpäätös- ja tilavertailuraportit, joissa ovat porsastuotannon tulokset sekä tulo- ja kustannuserittely. Laskelma kertoo mihin hintaan porsas on tilalla pystytty tuottamaan. Tilinpäätös laskee myös ravinnetaseen eli sikojen rehujen typen ja fosforin hyväksikäytön. Sikatilinpäätöksen tuloksia kuvataan laskelman lopussa havainnollisesti RASP-ympyrällä, joka vertaa graafisesti tilan tuloksia keskiarvoihin.(ProAgrian palvelukuvaus.)

Jotta löydettäisiin keinoja ja korjaustoimenpiteitä tuotannon tehostamiseksi, käydään laskelma läpi ja analysoidaan tulosta. Vertailuaineistona toimivat muut sikataloustilinpäätöksen teettäneet tilat. Oman tilan talouslukuja verrataan kaikkien tilojen keskiarvoon sekä tila- että emakkokohtaisesti. Tästä vertailuaineistosta voidaan laskea myös ”Talouden tuloskunto”, jossa tilinpäätöstilat on laitettu paremmuusjärjestykseen tunnuslukujensa mukaan ryhmiteltynä. (ProAgrian palvelukuvaus.)

Sikatilan Tilakunto on uudehko palvelu tilan johtamisen ja toiminnan kehittämisen tueksi. Tilakunnon avulla voidaan tuotannon ja talouden tunnusluvut yhdistää. Tämä tekee mahdolliseksi yhtymäkohtien tarkastelun sekä koko tilan toiminnan analysoinnin. Sen avulla löydetään kehityskohteet ja tulosta voidaan tarkastella viiden vuoden jaksolla. Tilalla on mahdollisuus verrata omaa tulostaa vertailuryhmään ja asettaa näiden tietojen pohjalta uusia tavoitteita.(ProAgria Palvelut/Sikatilan palvelut.)

Keväällä 2011 on ProAgrian sikatalouspalveluissa otettu käyttöön sikataloustilinpäätöstä kevyempi Sikakatepalvelu. Palvelun pohja on Excel-ohjelma, johon tiedot otetaan kirjanpidosta. Laskelma voidaan lihasikalassa tehdä sikaeräkohtaisesti. Tuloksia voidaan simuloida eri tuotannontekijöitä muuttamalla ja pyrkiä näin tuotannon optimointiin.

3.2.2 Maatilan tulosanalyysi

Maatilan tulosanalyysi laaditaan verokirjanpidon perusteella. Seurantavuoden kannattavuuslaskelmat sisältävät taseen, tuloslaskelman ja työtuloslaskelman. Näiden tietojen avulla tulokseksi saadaan tärkeimmät rahoituksen ja kannattavuuden tunnusluvut. Tilakohtaisia tuloksia analysoidessa vertailukohtana käytetään taloustietopankkia. Viimeksi mainittu toimenpide tehdään siinä tapauksessa, että asiakas antaa luvan tietojensa lähettämiseen. (ProAgrian palvelukuvaus.)

Taloustietopankissa vertailutilat voidaan valita esimerkiksi tuotantosunnan, tilakoon, sijainnin, liikevaihdon tai kannattavuuden perusteella. Samalla kertaa voidaan valita useita hakuperusteita. Vertailutiedot on luokiteltavissa esimerkiksi kannattavuuskertoimen perusteella. Tulosanalyysi lasketaan ja tilan tiedot lähetetään Wakka-ohjelmalla taloustietopankkiin. (ProAgria-Taloustietopankki.)

Tulosanalyysi antaa veroilmoitusta tarkemman tiedon talousseurannasta tilan toiminnan kehittämiseen varsinkin aloitteleville sikatalousyrittäjille. Asiakashyötyinä syntyy tarkka kuva tilan kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta. Lisäksi tulosteita on mahdollista käyttää rahoitusneuvotteluissa. Jos yrittäjä haluaa pidemmän aikavälin taloussuunnittelua, hän voi sopia analysointilanteessa neuvojan kanssa muiden neuvontapalveluiden kuten Maatilan taloussuunnitelmapalvelun käytöstä. Palvelun hinnoittelu on maaseutukeskuskohtainen. (ProAgrian palvelukuvaus.)

3.2.3 Maatilan taloussuunnitelma

Tämän palvelun avulla suunnitellaan maatilan kehittämistä pitkällä aikavälillä. Maatilan taloussuunnitelma voidaan laatia 5-10 vuoden ajanjaksolle Likwi-ohjelman avulla. Palvelun kohderyhmiin kuuluvat merkittäviä investointeja tai toimintansa muutoksia suunnittelevat maatilat. Sitä voidaan käyttää myös tilan talouden tervehdyttämistä suunniteltaessa. (ProAgrian palvelukuvaus.)

Palvelu sopii myös sukupolvenvaihdosta suunnittelevalle tilalle. Palvelun sisältö kattaa rahoitus- ja investointisuunnittelun sekä kannattavuuslaskennan. Yrittäjä ja neuvoja keskustelevat yrityksen nykytilanteesta ja tavoitteista. Käydään läpi kehittämistarpeet ja -mahdollisuudet sekä aiotut investoinnit. Kannattavuus- ja maksuvalmiuslaskelmat tehdään ja analysoidaan tilan omien tietojen perusteella. Tarvittaessa palveluun on mahdollista liittää myös rahoitustukihakemusten laadinta. (ProAgrian palvelukuvaus.)

3.2.4 Kehitys- eli tulevaisuuskeskustelu

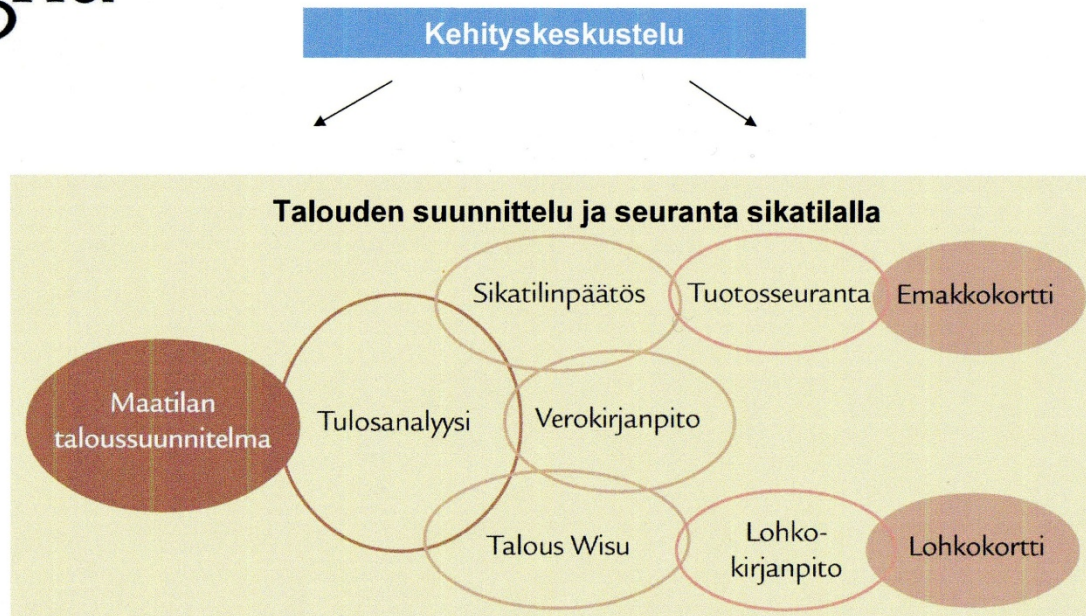
Tulevaisuuskeskustelusta voidaan käyttää myös nimitystä kehityskeskustelu. Se on hyvä aloitus kaikille palveluille. Erityisen tarpeellinen kehityskeskustelu on toiminnan kehittämistä kuten sukupolvenvaihdosta tai investointeja suunniteltaessa.

- tunnistetaan pitkän aikavälin tavoitteet
- etsitään kehittämistarpeet tavoitteiden saavuttamiseksi
- kartoitetaan tarvittavat toimenpiteet
- asetetaan tekemiselle konkreettiset tavoitteet

Tulevaisuuskeskustelu suositellaan käytäväksi kahden tai kolmen vuoden välein. Näin varmistetaan, että tila saa tukea tekemisilleen ja suunta kohti tavoitteita säilyy. Tulosten seuranta on tärkeää. (ProAgria/Palvelut/tilakokonaisuus/Tulevaisuuskeskustelu.)

ProAgrian toimintamalli

KUVIO 8. ProAgrian sikatalouden kehityskeskustelun toimintamalli vuonna 2009

Sikataloustilan verokirjanpitoaineistoa huolellisine tilierittelyineen voidaan hyödyntää talousseuranassa ja suunnittelussa. Verokirjanpidon avulla voidaan helposti laskea koko tilan taloudellinen tulos. (Sikatalan käsikirja 2008, 5.)

Palvelu on suunnattu niille mautiloille, jotka teettävät veroilmoituksena paikallisella ProAgrialla. tai omatoimisesti verokirjanpidon tekeville mautiloille, jotka tarvitsevat neuvontaa vain tiettyihin verotusasioihin. Veroneuvontaan sisältyy maa- ja metsätalouden veroilmoitusten laadinta ja mahdollisemman hyvien veroratkaisujen suunnittelu. (ProAgrian palvelukuvaus.)

Maatilan kirjanpito-palveluun sisältyy kirjanpito asiakkaan kuittien ja muun kirjanpitoaineiston perusteella. Tavallisimmin tehdään välitilinpäätös loka-marraskuussa ja lopullinen tilinpäätös tammi-helmikuussa. Tulosteina asiakas saa pää- ja päiväkirjan ja tositeluettelon. Yleensä palvelu sisältää myös veroneuvonnan ja veroratkaisut. Lisäksi tulostetaan veroilmoituslomakkeet. (ProAgrian palvelukuvaus.)

3.2.5 Paikallisten ProAgrioiden tekemä viljelysuunnittelu

ProViljelys on kasvintuotantotiloille suunniteltu täsmäpalvelu, joka koostuu tilakohtaisesta viljelyn suunnittelusta ja tulosten seurannasta. Palvelun perusosa rakentuu seuraavan kasvukauden viljelysuunnitelmasta, johon kuuluu lannoitus, kasvinsuojelu ja pellon käyttö edellisen kasvukauden tietoihin perustuen.(ProAgrian palvelukuvaus.)

Perinteisesti viljelysuunnitelma tehdään neuvojan Wisu-ohjelmalla, joka sisältää monipuoliset viljelysuunnitteluominaisuudet ja peruslohkokirjanpidon. Peruslohkokirjanpito kattaa lohkon perustiedot, maataloustukiin liittyvät lohko-kohtaiset määrittelyt ja viljavuustiedot. Lohkotiedot voidaan lähettää lohkotietopankkiin. Sillä voidaan tehdä myös kasvintuotannon talouden suunnittelua ja seurata. Tiedot voidaan lähettää sähköiseen tukihakuun. Wisussa on myös karttaliittymä. (ProAgria-Wisu/IT-ohjelmistot.)

WebWisulla voidaan tehdä viljelysuunnitelma ja lohko-kohtaiset muistiinpanot paikasta ja ajasta riippumatta edellyttäen, että internet-yhteys on käytettävissä. Palvelu toimii verkossa. Lisäosana on saatavissa puhelimesta toimiva WisuMobile.(ProAgria-WebWisu kampanja.)

3.2.6 Sikojen ruokinnan suunnittelu ja tuotannonseurantapalvelut

Ruokinnan suunnittelu tehdään AgroSoft Oy:n Suomeen tuomalla ja täällä jatkokehittämällä WinOpti-ruokinnansuunnitteluohjelmalla. Rehujen hinnat huomioidaan ja etsitään kannattavin ruokintatapa. Kullekin sikaryhmälle optimoidaan niiden tarpeita vastaava rehuseos. Käytännön toteutusta varten tehdään jokaiselle ryhmälle rehunjakolista. Oman viljan käyttö ja ostorehujen hankinnat voidaan suunnitella rehubudjetin avulla. Tila voi vertailla ostamiensa rehujen hintoja Sikatilan Rehukunnan avulla muiden tilojen ostamiin vastaavanlaisiin rehuihin. Rehukunto on verkossa toimiva palvelu, jolla on mahdollista vertailla alueellisia rehujen ja keskimääräisten rahtien hintoja ostomäärät huomioiden. Yhdistämällä rehujen hintavertailutiedot ruokintasuunnitelman päivitykseen, voidaan sioille laskea kustannustehokas ruokintavaihtoehto. (ProAgria Palvelut/Sikatilan palvelut.)

Sikalan tuotannon seuraamiseen käytetään WinPig-ohjelmaa. WinPig on lähtöisin Tanskasta ja sitä on Suomessa mukautettu vastaamaan maan sikatalouden tarpeita. Ohjelmalla onnistuu suomalaisen sikatilan seuranta ja suunnittelu. Sikalayrittäjä voi hankkia tietokoneeseensa oman kirjanpito-ohjelman päivittäisten sikalatapahtumien kirjaamiseen, tehdä työlistat ja ajaa sikalan tuotannosta keskeiset tunnusluvut. Tarkistuslistan avulla voidaan kartoittaa tiinehtymättömät ja poistettavat emakot. (ProAgridia Palvelut/Sikatilan palvelut.)

WinPigin avulla voidaan sikalatapahtumat lähettää kuukausittain myös Atrian Seinäjoen serverille. Tämä koskee Atrian jäsenenä olevia sikalayrittäjiä Itä-Suomessa. ProAgridian asiantuntijoilla on WinPig-ohjelmasta käytössään laajempi versio, jonka avulla lasketaan sikatalouden tilinpäätös ja simulaatiomalli, jolla voidaan tilan tietojen pohjalta tarkastella eri tekijöiden vaikutusta tuotannon katteeseen. (ProAgridia Palvelut/Sikatilan palvelut.) Ruokinnan säätäminen on joustavaa, koska WinPig-ohjelman ja ruokintalaitteiden välillä toimii tiedonsiirto. WinPigillä voidaan lähettää tuotantotietoja jalostuksen ja teurastamoiden tietokantoihin. Ohjelman käyttäjä voi myös poimia tietoja jalostus- ja teuraseläimistä omaan WinPig-ohjelmaansa. (AgroSoft WinPig.)

Kokemukseni perusteella vanhin ja tavallisin tapa kerätä tietoja sikalan tapahtumista, on kirjata ne sikalakirjaan. Näitä tapahtumia ovat tiineytykset, porsimiset ja mahdolliset sikojen ongelmat. Sikalakirjoja on kahta eri tyyppiä; toinen on tarkoitettu porsas- ja yhdistelmäsikaloille, toinen jalostustarkkailuun. Ensimmäisessä vaihtoehdossa muistiinpanot tehdään porsimiskertakohtaisesti. Toisessa ne voidaan tehdä porsaskohtaisesti, koska jokaiselle numeroidulle porsaalle on oma rivi.

Sikalayrittäjän on mahdollista helpottaa työtään hankkimalla paperittomaan tiedonkeruuseen soveltuvan TaskuWinPigin. Tiedot voidaan sikalakierrolla naputella laitteeseen ja siirtää siitä eteenpäin.

(<http://www.agrosoft.dk/TaskuWinPig-vzpzmi25-fi-TaskuWinPig.aspx>.)

(<http://www.agrosoftltd.com/winpigproduct.asp?id=58>)

+

KUVIO 9.TaskuWinPig

Kolmas mahdollisuus on tallentaa kaikki sikalatiedot kämmentietokoneeseen (Personal Digital Assistant). Laitteen näytölle voidaan kirjoittaa. Tiedot voidaan siirtää automaattisesti paikallisen verkon tai puhelimen välityksellä Internetiin. Myös sähköpostilähetys on mahdollinen. (The Basics of Pig Produktion, 196)

Tilakäynnillä käydään asiakkaan kanssa läpi porsastuotannon tuloksia ja pohditaan ratkaisuja tuotannon kehittämiseksi. WinPigin avulla laskettuja porsastuotannon tulosteita ovat tehokkuusraportti, emakko- ja karjukortit, paras-heikoin emakkolistaus, emakkolistat, sikalantyylistat, tukiemakkolistat, Sikalarekisteri-ilmoitus, karja-analyysi, tuotoskäyrät ja terveystilanneanalyysi. Nettivertailun avulla voidaan noutaa myös muiden sikalojen keskiarvot vertailuarvoiksi. Tulostusta voidaan vertailla vastaaviin Pohjoismaiden tietoihin. (ProAgria palvelukuvaus.)

Sikä WinPig- että tilinpäätösohjelmasta on yhteys Laskentakeskuksen tietokantaan. Kun tilan oman sikalan tiedot lähetetään rekisteriin, saadaan omien raporttien lisäksi myös alueen ja maan keskiarvot sikalatuloksista. Keskiarvojen lisäksi saatujen parhaiden sekä heikoimpien neljännesten avulla voidaan arvioida tilan omaa onnistumista ja tavoitteita. (ProAgria Palvelut/Sikatilan palvelut.)

3.2.7 Uudiseläinsuunnittelu

Osa emakkoja pitävistä sikaloista haluaa jalostaa ja kasvattaa omat uudet emakkonsa. Silloin on löydettävä parhaat emakot, jotka sopivat nuorten ensikoiden emiksi. Näille ensikoiden emille on etsittävä tilojen jalostustavoitteisiin sopivia karjuja. Oman jalostuksen kyseessä ollen on huomioitava sekä puhtasrotuiset että risteytysemakot. (Sika-lehti 2/2009, 17.)

Toinen osa edesauttaa sikoja jalostusta ostamalla risteytysensikoita tai kokonaan uudet ensikot. Faba Jalostus otti joulukuussa 2008 käyttöön Faba Sisu –uudistus suunnitelman, jota jalostusneuvojat tekevät. (Sika-lehti 2/2009, 16-17.)

Emakonalkujen valinnassa tulee kiinnittää huomiota hedelmällisyyteen ja emo-ominaisuuksiin. Lihasikatuotantoa ajatellen korostuu hyvä rehuhyötysuhde ja teurastamon asettamat lihan laatuvaatimukset. Eläinten tautivapaus on tärkeää. Tavoitteeksi tulee asettaa kokonaistaloudellinen eläinainainen, jotta katetuotto sikaa kohden saataisiin mahdollisimman hyväksi. (Äijö.H. 2010.)

3.2.8 Olosuhdeneuvonta ja sikojen hyvinvointi

Olosuhdeneuvonta kattaa sikalan valaistuksen ja ilmaston. Asiantuntija seuraa myös eläinten liikkumista. Sikalan sairaanhoitotilat tarkastetaan. Ulkopuolinen kävijä löytää epäkohdat helpommin. Pienetkin uudet ratkaisut voivat auttaa sikalan olosuhteita merkittävästi. Tarvittaessa voidaan tehdä suunnitelma kehittämiskohteiden parantamiseksi.(ProAgria-Sikatilan palvelut.)

Suomen Sikayrittäjillä on meneillään vuosina 2010-2012 Sikojen hyvinvoinnin edistämisen tiedonvälityshanke, jossa paneudutaan hyvinvoinnin arviointimenetelmien valintaan ja käyttöönottoon. Hankkeeseen liittyy laajamittainen eläinlääkäreiden ja tuottajien koulutuskiertäminen. Eläinlääkäreiden koulutus vuonna 2010 ja tuottajien koulutus vuosina 2011-2012. Hankkeessa on mukana ETT (Eläintautien torjuntayhdistys) ja teurastamot.

Minimivaatimukset eläinten rakennetulle lähiympäristölle ja hoitotoimille. määrittelee eläinsuojelulaki ja säädökset. Hyvinvointiongelmiksi luetaan kaikki eläinten sairastumista lisäävät tekijät sekä eläinten sopeutumista haittaavat seikat. Tällaisia seikkoja ovat mm. laaja hännänpurenta ja kuolleisuus.

Vuonna 2010 käynnistettiin hyvinvoinnin arviointimenetelmien valinta ja käyttöönotto. Eläinlääkäreiden sikaloihin tekemän terveydenhuoltokäynnin ja –suunnitelman uudistus sekä seurantajärjestelmän päivitys.(Sikojen hyvinvointi-seminaarin luentomoniste 23.3.2011.)

”Hyvinvointi on eläimen mielen ja ruumiin tila ja mahdollisuus toteuttaa perimässä olevia taitoja ja ominaisuuksia.” Suomessa on meneillään hyvinvointimittarin eli Welfare Qualityn pilotointivaihe vuosien 2010-2011 aikana. Welfare Quality painottaa eläintä olosuhteiden kustannuksella. Sen valttina on tieteellisyys ja sitä toteutetaan vapaaehtoisilla tiloilla. WQ on Eurooppalais- Eteläamerikkalaisen tutkijaverkoston vuosina 2005-2009 kehittämä hyvinvoinnin arviointijärjestelmä. Järjestelmässä on omat versiot emakoille porsaineen, kasvaville sioille sekä kuljetukselle ja teurastukselle. Kuusi ProAgrian neuvojaa on koulutettu tekemään näitä mittauksia. (Sikojen hyvinvointi-seminaarin luentomoniste 23.3.2011.)

3.3 Sikalarakentamisen palvelukokonaisuus

ProAgrian rakennusneuvonta ja suunnittelupalvelut kattavat sikalarakennukset, lämpökeskukset, asuinrakennukset, hallit ja varastot. Palvelu tuottaa rakennussuunnitelmat, kustannusarviot, materiaalimenekkilaskelmat, rakentamisen aikaisen neuvonnan ja tuen, kaupalliset ja tekniset asiakirjat sekä apua tarjouspyyntöjen kysymiseen.(ProAgria–Rakennusuunnittelu.)

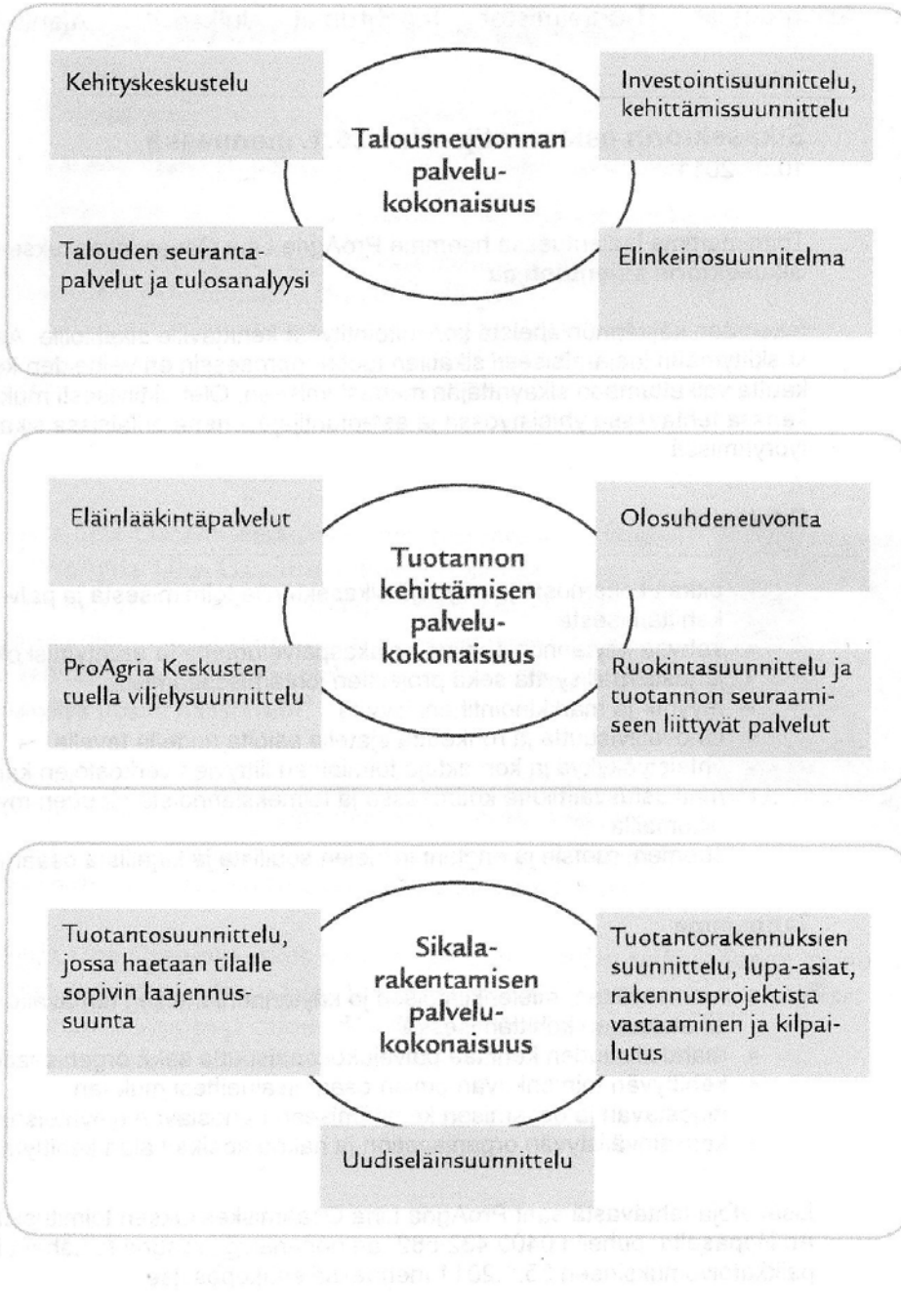
Sikalaa suunniteltaessa kannattaa panostaa asioihin, jotka tuovat lisähyötyä ja maksavat itsensä takaisin.

- Tuotantosuunnittelu, jossa etsitään tilalle sopivin laajennussuunta
- Lupa-asiat, sikalarakennuksien suunnittelu, rakennusprojektin kilpailutus ja projektista vastaaminen

(Äijö.H. Sika-lehti 4/10, 32.)

Varsinaisen sikalan suunnittelun ja rakennuspiirustusten laatimisen hoitavat ProAgrian rakennustoimistot, mutta sika-asiamies auttaa tarvittaessa yksityiskohtien suunnittelussa. Harri Äijän mielestä yksinkertaiset ratkaisut ovat parhaita .Myös myöhempi laajennusmahdollisuus pitäisi hänen mielestään suunnitteluvaiheessa huomioida, (Sika-lehti 4/10,32.)

ProAgria Liha Osaamiskeskus tarjoaa yhden toimijan kautta lähes kaikki sikatilayrittäjän tarvitsemat palvelut yhteistyössä ProAgria Keskusten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kuva 10. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen tarjoamat palvelut

3.4 Maatilan energiasuunnitelma

Maatilan energiasuunnitelma on ProAgrian uusi palvelu, jonka avulla pyritään kehittämään energia- taloutta, parantamaan kannattavuutta ja edistämään bioenergian käyttöönottoa. Maa- ja metsäta- lousministeriö tukee ohjelman puitteissa suunnitelman tekoa. Viljelijän tulee liittyä ohjelmaan, mutta byrokratian hoitaa energiasuunnittelija. Yrittäjä tulee vuositasolla ilmoittaa energiankulutus ja tilalla tehdyt energiatehokkuustoimenpiteet. Ne voivat olla joko rutiinien tai tuotannon kehittämistä tai erilaisia energiantuotantoratkaisuja. (Kari. M. Sika-lehti nro 2/11.28.)

Energiasuunnittelija tekee suunnitelman saatuaan tiedot sähkön, öljyn tai hakkeen vuosikulutuk- sesta. Tarvitaan myös sato- ja tuotostiedot, koska kilowattitunnit suhteutetaan tuotantoon. Vuoden 2011 aikana energiasuunnitelman tekeminen saa 85 prosenttia tukea työn osalta. Yrittäjälle jää 15 % omavastuuosuutta (max 165 euroa + alv koko palvelusta). MMM päättää tuen jatkosta tulevien vuosien osalta. Lisätietoja <http://snadi.mmm.fi/energianeuvonta>, <http://motiva.fi> tai lähimmästä ProAgria keskuksesta.(Sika-lehti nro 2/11,28.)

4 TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen onnistuminen vaatii sopivan kohderyhmän ja tutkimusmenetelmän valintaa. Tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma vaikuttavat tutkimusmenetelmän valintaan. Tutkimusongelma puetaan usein kysymyksen muotoon. Kysymykseen pyritään tutkimuksella etsimään vastaus. Käytökelpoisia ratkaisuja tutkimusmenetelmän suhteen voi olla useita ja valinta saattaa tuottaa vaikeutta. Usein menetelmän valinta on tutkimustavoitteiden ja resurssien asettamien rajoitteiden kompromissi.(Heikkilä 2008, 14.)

Tutkimuksella kuuluu olla jokin tarkoitus tai tehtävä. Tarkoitus ohjaa tutkimusstrategisia valintoja myöhemmässä vaiheessa. On selvitettävä, mikä on tutkimusongelman muoto. Tutkimuksen tavoite voi olla kartoittava, ennustava, kuvaileva tai selittävä. On mahdollista, että tutkimukseen sisältyy useampi tarkoitus tai tarkoitus muuttuu tutkimuksen edetessä.(Heikkilä 2008, 137-138.)

Pääongelma, jos sitä sanaa halutaan käyttää, saattaa olla yleisluontoinen kysymys, johon tutkittava kokonaisuus kiteytyy. Alaongelmiin saadut vastaukset auttavat löytämään vastauksen myös pääongelmaan.(Hirsjärvi ym. 2009, 126,128.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on Itä-Suomen ProAgrioiden näkökulmasta selvittää missä määrin itäsuomalaiset suhteellisen omatoimiset sikataloustilat tarvitsevat ProAgria Liha Osaamiskeskuksen varsinaiseen sikatalouteen liittyvää neuvontaa sekä paikallisten ProAgrioiden muuhun maatalouteen liittyvää neuvontaa. Sikatilojen määrät ovat Itä-Suomessa vähentyneet, mutta eläinmäärät lisääntyneet. Laajentaneiden sikataloustilojen tarpeisiin perustettu koko maan kattava ProAgria Liha Osaamiskeskus hakee malliaan ja toimintamuotojaan.

Tällä kyselytutkimuksella halutaan saada selville Itä-Suomen sikatalousyrittäjien näkemyksiä seuraavista asioista:

- millaisia palveluita alan yrittäjät Itä-Suomessa tarvitsevat paikallisilta ProAgrioilta lähitulevaisuudessa
- mitkä palvelut näyttäisivät olevan tulevaisuudessa jatkuvia ja toimeksiantajaa taloudellisesti hyödyttäviä
- tuntevatko yrittäjät uuden ProAgria Liha Osaamiskeskuksen sikatalouspalveluita
- millaista hintaa yrittäjät olisivat valmiita palveluista maksamaan
- kenen muiden palveluita he käyttävät

5 TUTKIMUSMENETELMÄ, AINEISTON KERUU, KÄSITTELY JA ANALYSOINTI

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä, jonka tyypillisiin aineistonkeruumenetelmiin lomakekysely kuuluu. (Heikkilä 2008, 13). Tätä tutkimusmenetelmää voidaan nimittää myös määrälliseksi tutkimukseksi tai tilastolliseksi tutkimukseksi. Sen avulla voidaan selvittää lukumääriin sekä prosentteihin liittyviä kysymyksiä. Tavoitteena on riittävän suuri ja edustava otos. Aineiston keruu tehdään tavanomaisilla tutkimuslomakkeilla, joissa on valmiit vaihtoehdot vastauksille. Numeerisia suureita käytetään kuvaamaan tutkittavia asioita ja tulosten havainnollistamiseksi käytetään usein taulukoita ja kuvioita. Voidaan selvittää myös eri asioiden välillä olevia riippuvuuksia tai tutkittavassa aiheessa tapahtuneita muutoksia. Kvantitatiivinen tutkimus soveltuu kartoittamaan olemassa olevaa tilannetta, mutta ei kerro tarpeeksi asioiden syistä. (Heikkilä 2008, 16).

Yleinen tapa kerätä aineistoa on kyselyn tekeminen. Se on survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Survey terminä sisältää standardoidusti kerättyä aineistoa joko kyselyn, haastattelun tai havainnoinnin muodossa. Tällöin kohdehenkilöt muodostavat joko näytteen tai otoksen tietyistä perusjoukosta. Kerätyn palauteaineiston avulla pyritään vertailemaan, kuvailemaan ja selittämään ilmiötä. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 134, 193.)

Standardoituus tarkoittaa sitä, että samaa asiaa kuten asuinpaikkaa, on kysyttävä kaikilta vastaajilta samalla tavoin. Surveyllä on pitkä käyttöhistoria ja siitä on edelleen käytössä monia erilaisia tutkimustyypppejä. Gallup-tutkimus on hyvä esimerkki Survey-tutkimuksesta. Tällä tavoin kerätty aineisto käsitellään yleensä kvantitatiivisesti. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 193, 194.)

Omatoimisesti kerättävissä aineistossa on tutkimusongelman perusteella pääteltävä, mikä on sopiva kyselyn kohderyhmä ja tiedonkeruumenetelmä. (Heikkilä 2008, 18). Tämän kyselyn kohderyhmä oli helppo valita, koska sikataloustiloja on tutkimusalueessa suhteellisen vähän verrattuna lypsykarjataloihin. Kirjekysely tuntui sopivalta, koska kohderyhmä oli koulutuksensa ja ikänsä suhteen heterogeeninen. Tutkimus on tarkoitus suorittaa kvantitatiivisena eli määrällisenä tutkimuksena.

Mitä kysymysten sisältöön tulee, lomakkeiden avulla voidaan saada tietoja arvoista, asenteista, tosiasioista, uskomuksista, käsityksistä, mielipiteistä, käyttäytymisestä, toiminnasta ja tiedoista. Näiden lisäksi voidaan pyytää perusteluja mielipiteille ja toiminnalle. Tosiasioita tulee kysyä yksinkertaisilla kysymyksillä. Tähän tarkoitukseen käyvät avoimet kysymykset tai monivalintakysymykset. Usein lomakkeisiin liitetään myös vastaajia koskevia taustakysymyksiä. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009,197.)

Avoimet kysymykset sallivat vastaajan kertoa todellisen mielipiteensä. Näillä voidaan todeta vastaajan tietämys aiheesta sekä asiaan liittyvien tunteiden voimakkuus. Avoin kysymys luo mahdollisuuden tunnistaa vastaajan viitekehyksiä ja motivaatioon kuuluvia keskeisiä seikkoja. Vastaajalla on mahdollisuus ilmaista itseään omin sanoin. Avoin kysymys auttaa monivalintatehtävien vaihtoehtojen laatimisessa. Se saattaa auttaa myös monivalintatehtävissä ilmenneiden poikkeavien vastausten tulkinnessa.(Hirsjärvi ym. 2009, 201; Foddy 1995, 128.)

Monivalintatyypiset kysymykset ohjaavat vastaajan valmiiksi annettuihin vaihtoehtoihin. Monivalintakysymysten etuina voidaan mainita se, että vastauksia on helppo vertailla ja että vastaukset ovat vähemmän kirjavia. Vastaaminen on helpompaa, koska asia on tunnistettavissa ilman muistamista. Monivalintakysymyksiä voidaan helpommin käsitellä ja analysoida tietokoneella.(Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 201; Foddy 1995,128.)

Monivalintakysymyksissä vastaaja on tavallisimmin ohjeistettu merkitsemään rastin joko yhteen tai useampaan valmiiseen vaihtoehtoon. Rastittaminen on rengastamista helpompaa vastaajalle. Kyselylomakkeissa on myös strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuotoja. Valmiiden vaihtoehtojen jälkeen esitetään vielä avoin kysymys. Tämän vaihtoehdon avulla voidaan saada esille näkökulmia, joita tutkija ei ole osannut ajatella. (Hirsjärvi 2009, 199.)

Kyselylomakkeen laatijan tulee suunnitteluvaiheessa tutustua kirjallisuuteen ja täsmentää käsitteiden määrittelyä. Tutkimusongelmaa on pohdittava ennen kysymysten laatimista. Siinä vaiheessa on myös tiedettävä, miten aineistoa tullaan käsittelemään. Lomakkeen tekijän on tiedettävä mitä ohjelmaa käytetään, miten tiedot syötetään ja miten tulokset raportoidaan. (Heikkilä, 2008, 47.)

Tutkimuksen tavoite tulee olla selvillä lomakkeen laadintaa aloitettaessa. Kyselylomake on tutkimuksen olennainen osa. Tutkittava asia pitää pystyä selvittämään käytettyjen kysymysten avulla. On etsittävä ne taustatekijät (selittävät muuttujat), jotka voivat vaikuttaa tutkittaviin asioihin (selitettäviin muuttujiin). (Heikkilä, 2008, 47.)

5.2 Reliabeetti eli luotettavuus

Varmistaakseen luotettavuuden tutkimuksen kuuluu mitata niitä asioita, joita oli tarkoituskin. Mittauksen tasoa kuvataan kahdella käsitteellä: validiteetti ja reliabeetti. Näistä yhdessä muodostuu mittarin kokonaisluotettavuus. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida monilla erilaisilla mittaus- ja tutkimustavoilla. Reliabeetti tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta eli kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. (Hirsjärvi 2009, 231.)

Tutkimuksen sisäinen reliabeetti voidaan vahvistaa mittaamalla sama tutkimusyksikkö useita kertoja. Jos mittaustulokset pysyvät samoina, mittaaminen on reliabeeli. Tutkimuksen ulkoinen reliabeetti tarkoittaa sitä, että mittaukset voidaan toistaa myös muissa tilanteissa ja tutkimuksissa. (Heikkilä 2008, 187.)

Tutkimusaineiston laatuun voivat vaikuttaa seuraavat virheet:

- käsittelyvirheet
- mittausvirheet
- peitto- ja katovirheet
- otantavirheet

(Heikkilä 2008,185.)

5.3 Tutkimuksen validiteetti

Hyvä tutkimus tehdään puolueettomasti ja rehellisesti. On myös huolehdittava siitä, että vastaajille ei aiheudu tutkimuksesta haittaa. Tutkimuksen onnistuminen tuottaa kysymyksiin luotettavat vastaukset. Saadut vastaukset ovat keskimäärin oikeita pätevällä mittarilla kerättyinä. Koska validiutta on vaikea tarkastella jälkikäteen, se on varmistettava huolellisella suunnittelulla ja täsmällisellä tiedonkeruulla. Tutkimuksen oikea perusjoukko ja korkea vastausprosentti lisäävät validin tutkimuksen toteutumista. Tutkimuksen tulokset saattavat olla liian pieniä tai erityisesti abstrakteja asioita mitattaessa validin mittarin löytäminen voi tuottaa hankaluuksia.(Heikkilä 2008, 29–30.)

Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata oikeaa asiaa. Menetelmät ja mittarit saattavat poiketa siitä todellisuudesta, mitä tutkija kuvittelee tutkivansa. Vastaajat ovat voineet käsittää kysymyslomakkeen kysymykset aivan toisin. (Hirsjärvi 2009, 231.)

Kyselytutkimuksessa vaikuttaa ensisijaisesti kysymysten asettelu niin, että niiden avulla saadaan oikea ratkaisu tutkimusongelmaan. Validius voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin. Sisäisellä validiteetillä kuvataan tutkimuksen teoriaosan käsitteiden ja mittausten yhdenmukaisuutta. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan sitä, että muutkin tutkijat tulkitsevat tutkimustulokset samalla tavoin. (Heikkilä 2008, 186.)

5.4 Aineiston keruu

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli saada selville millaisia palveluita itäsuomalaiset sikatalousetilat lähitulevaisuudessa haluaisivat ProAgrian Liha Osaamiskeskuksesta ja paikallisilta ProAgrioilta. Kyselylomakkeella kartoitettiin myös ”kilpailevien” neuvontatahojen suosiota sikatalousyrittäjien keskuudessa.

Kyselylomakkeet lähetettiin reilulle 100 itäsuomalaiselle sikatalousetilalle. Tilojen osoitteet saatiin osittain ProAgrian asiakasluettelosta sekä kaikkein kattavimmin itäsuomalaisten sikatalouskerhojen jäsenluetteloista, koska kaikki tilat eivät ole ProAgrian asiakkaita. Tiloille postitettiin kyselylomake ja kyselyn saate, jossa kerrottiin toimeksiantajasta ja opinnäytetyöstä. Kysely lähetettiin tiloille viikon kahdeksan lopulla vuonna 2010. Vastausten käsittely aloitettiin keväällä 2010 tallentamalla ne Savonia Ammattikorkeakoulun SPSS-ohjelmaan. Analysointi, johtopäätösten teko ja opinnäytetyön kirjoittaminen jää keväälle 2011.

Kysymysten laadinta jäi opinnäytetyöntekijän tehtäväksi, mutta koska ohjaavista opettajista löytyi alaa läheltä tuntevia henkilöitä, hän sai hyviä neuvoja heiltä. (Liite1). Toimeksiantaja on ohjeistanut muutamista tärkeiksi kokemista asioista kuten millaisia palveluja tilat haluavat sekä millaista hintaa he haluaisivat yleisellä tasolla niistä maksaa. Kysymysten testauksen suoritti Savoniassa opiskeleva sikatalousyrittäjä.

”Asiakaslähtöiseen toimintaan pyrkivän yrityksen toiminta keskittyy asiakkaiden tarpeisiin ja toiveisiin sekä yrityksen tuote- ja palvelutarjontavalikoimaan, jolla se pyrkii täyttämään nämä tarpeet ja toiveet”(Valta 2009,8; Uusitalo 2007,13).”ProAgrian tavoitteena on tarjota useampaa palvelua tilakokonaisuuden kehittämiseen.”(Valta 2009,25).

Kysymyksillä kartoitettiin Itä-Suomen sikatalousyrittäjien ProAgrian palveluiden tuntemusta, käyttöä ja tulevaisuuden tarpeita. Lisäksi kysyttiin tietämystä ProAgria Liha Osaamiskeskuksen toiminnasta. Opinnäytetyöntekijä koki tärkeänä tiedottaa varsinaisessa sikataloustarkkailussa tapahtuneesta muutoksesta ja sikataloustilojen tulevaisuuden palvelutarpeiden tunnistaminen oli myös tärkeää. Toimeksiantajan kannalta kysymyksellä hinnoitteluperiaatteista oli myös merkitystä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

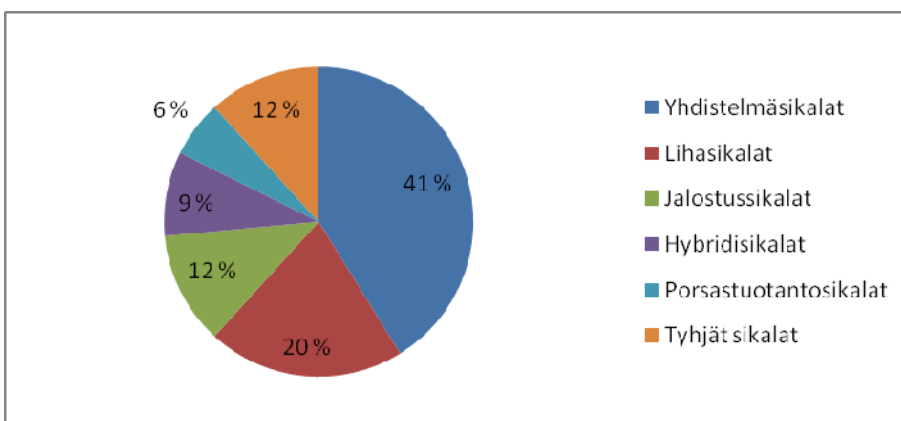
6.1 Kyselyn tulokset

Kyselylomakkeita lähetettiin yhteensä 107 itäsuomalaiselle sikataloustilalle. Kyselytutkimus osoitettiin sekä porsas-, yhdistelmä-, liha- että siitossikaloille. Vastaukset pyydettiin keskitetysti ProAgria Pohjois-Savon Kuopion toimistolle, koska palautuskuoret ovat Kuopion toimiston osoitteella. Parilta lähialueen sikataloustilalta karhusin lomaketta, koska tiesin, että heillä oli mielipiteitä kyselyyn liittyen. Varsinaista karhuamista ei suunniteltu, koska siitä olisi tullut ylimääräisiä kuluja toimeksiantajalle.

Vastausprosentti jäi 31,8 prosenttiin, jota voidaan pitää alueen sikataloustilojen määrään nähden kohtuullisena tasona. Vastausprosentti kirjekyselyssä on yleensä 20 ja 80 prosentin välillä, mutta usein se jää alle 60 prosentin.(Heikkilä 2008,66.) Kyselyyn vastasi yhteensä 34 sikataloustilaa, joista neljällä ei ollut enää eläimiä, mutta muuta maataloustoimintaa kylläkin.

Innokkaimmin kyselyyn vastasivat yhdistelmäsiikalat, joita oli 14. Seuraavaksi eniten vastauksia tuli kahdeksalta lihasikalalta, joista yksi oli lopettanut sikojen kasvattamisen. Jalostussikaloista kyselyyn oli vastannut neljä sikalaa ja hybridituottajista kolme. Yllättävintä oli porsastuottajien vastausten vähäisyys. Niistä vastauksia tuli kahdelta toimivalta ja kolmelta sianpidon lopettaneelta tilalta.

Alussa kysyttiin tutkimuksen taustatiedoiksi vastaajan sikalatyyppiä. Kuviossa 11 sikalatyyppit ovat porsastuotanto-, yhdistelmä-, lihasikala-, hybridituotanto- tai jalostussikala.

KUVIO 11. Kyselyyn vastanneiden tilojen jakautuminen sikalatyypeittäin.(n=34)

Toiminnassa olevien sikaloiden lisäksi kuviossa 11 näkyvät myös kyselyyn vastanneet entiset sikataloukset, joilla muu maataloustoiminta kuitenkin jatkuu. Yhdistelmäsikalat olivat 41 prosentillaan tämän kysymyksen innokkaimmat vastaajat. Lihasikalavastaajia oli puolet edellisen ryhmän määrästä eli 20 prosenttia. Jalostussikalat ja tyhjät sikalat muodostivat kumpikin 12 prosenttia vastaajista. Hybridisikojen kasvattajien osuus oli yhdeksän prosenttia ja porsastuottajien vain kuusi prosenttia.

6.2 Tulokset sikalatyypeittäin

Taustatiedoiksi haluttiin myös emakoiden, lihasikojen ja siitossikojen määrä sikalakohtaisesti. Vastausta pyydettiin 10 emakon tai 100 lihasian ja siitossian tarkkuudella. Taulukossa 1 tarkastellaan emakkomääriä tavanomaisissa sikalatyypeissä. Taulukosta ilmenee erityyppisten sikaloiden lukumäärä, pienin sekä suurin emakkomäärä ja kunkin sikalatyyppin emakoiden keskiarvo.

TAULUKKO 1. Emakoiden lukumäärä sikalatyypeittäin

	Sikaloiden lukumäärä	Pienin emakkoluku	Suurin emakkoluku	Keskiarvo
Porsastuotantosikalassa	2	70	550	310,0
Yhdistelmäsikalassa	14	20	85	56,9
Hybridituotantosikalassa	3	80	360	180,0
Jalostussikalassa	4	60	100	82,5

Taulukosta 1 voidaan lukea, että kahdessa porsastuotantosikalassa oli keskimäärin 310 emakkoa. Vaihteluväli oli todella suuri, koska pienin emakkomäärä oli 70 ja suurin 550. 14 yhdistelmäsikaloiden keskimääräinen emakkoluku oli 57 eläintä. Vaihteluväli tässä sikalatyyppissä oli 20 emakosta 85 emakkoon. Kolmen hybridituotantosikaloiden emakoiden keskiarvo oli 180 vaihdellen 80 emakosta 360. Neljän jalostussikaloiden pienin emakkoluku oli 60 ja suurin 100, joten keskiemakkoluvuksi muodostui 83.

Taulukossa 2 tehdään vastaava tarkastelu erityyppisten sikaloiden lihasikamääristä. Edellä mainittuihin sikalatyyppihin lisätään luonnollisesti lihasikalat. Käytännössä yleensä lihasikoja löytyy vaihtelevia määriä kaikista sikalatyypeistä. Hybridi- ja jalostussikalassa siitossioksi aiottu ensikot saatavat karsiutua testattaessa. Tällöin ne päätyvät teurastamolle lihasikoina.

TAULUKKO 2. Lihasikojen määrä erityyppisissä sikaloissa

Sikalatyyppi	Sikaloiden lukumäärä	Pienin lihasikamäärä	Suurin lihasikamäärä	Keskiarvo
Porsastuotantosikalassa	2	10	30	20,0
Lihasalassa	7	200	1500	692,1
Yhdistelmäsikalassa	13	100	500	244,6
Hybridisikalassa	2	120	200	160,0
Jalostussikalassa	2	100	100	100,0

Porsastuotantosikaloiden keskiarvoksi tuli 20 lihasikaa eli määrä oli suhteellisen pieni. Lihasaloiden eläinmäärä vaihteli 200 ja 1500 välillä. Keskimäärin nämä sikalat kasvattivat 692 lihasikaa. Yhdistelmäsikaloissa lihasikamäärät vaihtelivat 100 eläimestä 500. Keskimäärin yhdistelmäsikaloissa kasvatettiin 245 lihasikaa. Hybridituottajasikaloiden keskiarvo oli 160 lihasikaa. Vaihteluväli 120:stä 200:n. Jalostussikaloista vain kaksi ilmoitti kasvattavansa myös lihasikoja. Keskiarvolihasaluku oli näillä 100 eläintä.(n=26.)

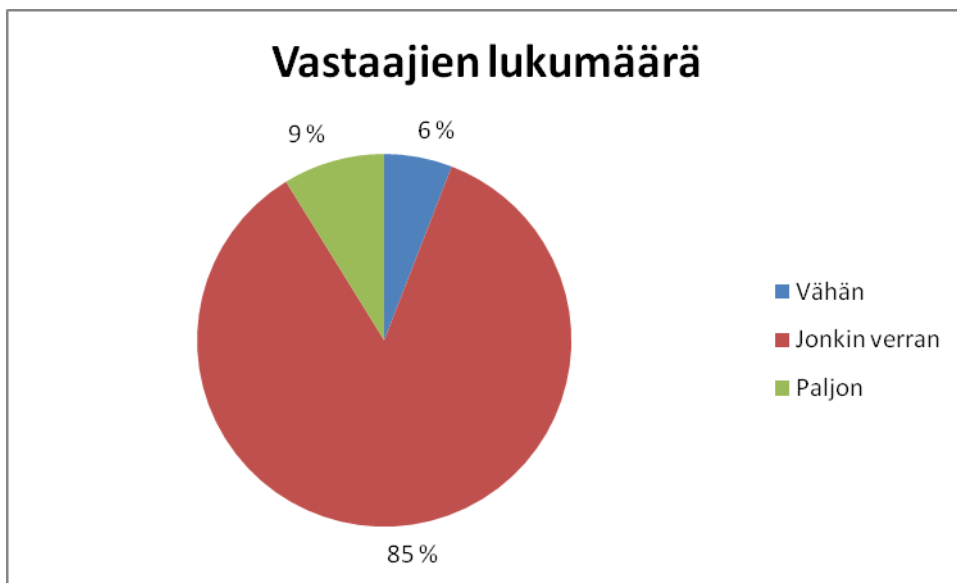
Taulukko 3 käsittelee siitossikojen määrää porsastuotanto-, hybridi-, ja jalostussikaloissa. Porsastuotantosikaloissa siitossikoja oli keskimäärin 50 kappaletta. Hybridisikalassa oli keskimäärin 200 siitospeläintä ja varsinaisella jalostajalla 250 kasvavaa nuorta sikaa.

TAULUKKO 3. Siitossikojen määrä erityyppisissä sikaloissa

	Sikaloiden lukumäärä	Pienin siitossikamäärä	Isoin siitossikamäärä	Keskiarvo
Porsastuotantosikalassa	2	30	70	50,00
Hybridituotantosikalassa	2	100	300	200,00
Jalostussikalassa	4	150	400	250,00

Pienin määrä oli 30 ja vastaavasti isoin 70 siitossikaa. Hybridituottajien sikaloista löytyi keskimäärin 200 siitossikaa vaihdellen 100 eläimestä 300. Jalostussikaloiden keskimääräinen siitossikamäärä rajoittui 250. Pienin määrä oli 150 ja isoin 400 siitossikaa.

Sikatalousyrittäjiltä tiedusteltiin miten hyvin he tuntevat ProAgrian palveluita. Kuviossa 12 näkyvät vaihtoehdot, jotka ovat *vähän*, *jonkin verran* tai *paljon*. Vaihtoehtoon *vähän* vastasi noin 6 prosenttia tähän kysymykseen kokonaisuudessaan vastanneista. (n= 2.)

KUVIO 12. Miten paljon tunnet ProAgrian palveluita?

Reilu 85 prosenttia kysymykseen vastanneista ilmoitti tietävänsä *jonkin verran* ProAgrian palveluista. (n=29.) Noin yhdeksän prosenttia kertoi tietävänsä *paljon* ProAgrian palveluista. (n=3.)

Tiedusteltaessa ProAgrian palveluiden käyttöä viimeisen kolmen vuoden aikana suuri enemmistö eli reilu 85 prosenttia kysymykseen vastanneista ilmoitti käyttäneensä ProAgrian palveluita viimeisen kolmen vuoden aikana. Noin 15 prosenttia eli viisi tilaa kysymykseen vastanneista ei ollut käyttänyt ProAgrian palveluita kolmen vuoden sisällä. (n= 34.)

Näiden taustakysymysten ja palveluihin liittyvien yleisluontoisten kysymysten jälkeen siirryttiin tiedustelemaan yksityiskohtaisemmin nimettyjen palvelujen käyttöä. Ensimmäiseksi kysyttiin käytännön kannalta tärkeimpien sikataloustarkkailupalveluiden käyttöä. Porsastuotannon tarkkailuun voidaan tässä sisällyttää myös sikarekisteriin lähetettävien tietojen käsittely.

TAULUKKO 4. Varsinaiset sikatalouden palvelut

	Vastaajien lukumäärä	Kysymykseen vastanneet %
Porsastuotannon tarkkailu	6	17,6
Sikatalouden tilinpäätös	5	14,7
Sikojen tiineystutkaus	3	8,8

Taulukosta 4 nähdään, että porsastuotannotarkkailupalvelua oli käyttänyt vajaa 18 prosenttia tämän palvelun osalta. Valtaosa kysymykseen vastanneista eli 82,4 prosenttia oli hoitanut sen itse. Tästä voidaan päätellä, että tiloilla on omat tarkkailuohjelmat (WinPig tai finPotka) tai asia hoidetaan paperiversioilla. Toisaalta lihasikaloissa ei tätä palvelua tarvita.

Kysymykseen vastanneista vajaa 15 prosenttia oli viimeisen kolmen vuoden aikana teettänyt ProAgrialla sikatalouden tilinpäätöksen. Sikalatyypeittäin tarkasteltuna sikatalouden tilinpäätöksiä oli tehty ProAgrian toimesta 21,4 prosentille yhdistelmäsikaloista ja 25 prosentille jalostussikaloista. (n = 4).Tiineystutkauksen on kysymykseen vastanneista tiloista teettänyt vain noin yhdeksän prosenttia. Opinnäytetyön tekijän näkemys on, että tilojen omat tiineystutkat ovat lisääntyneet samoin kuin niiden käyttö. Osa luottaa asiassa silmämääräisiin havaintoihin ja joku osaa tutkia tiineyden käsin.

TAULUKKO 5. Porsastuotannon tarkkailun käyttö sikalatyypeittäin

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	1	50
Yhdistelmäsikala	3	21,4
Lihasesikala	0	0
Hybridituotanto	0	0
Jalostussikala	1	25

Taulukon 5 mukaan porsastuotannon tarkkailua ProAgrian neuvojan tekemänä oli tarvinnut porsastuotantosikaloista 50 prosenttia. Tosin kyseisen sikalatyyppin vastaajia oli vähän. Yhdistelmäsikaloista 21,4 prosenttia ilmoitti tarvinneensa tätä palvelua. Jalostussikaloista 25 prosenttia oli käyttänyt ProAgrian palvelua. Kysely koskee pääsääntöisesti vuosia 2007, 2008 ja 2009.

Kysyttäessä ProAgrian neuvojan tekemää tiineystutkausta sikalatyypeittäin yhdistelmäsikaloista 21,4 prosenttia kertoi käyttäneensä ProAgrian neuvojan tekemää tiineyden toteamista. Muilla sikalatyypeillä ei ollut tarvetta palveluun. (n= 3).

TAULUKKO 6. ProAgrian neuvojen tekemä viljelysuunnittelu sikalatyypeittäin

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	1	50
Yhdistelmäsikala	5	37,5
Lihaseikala	0	0
Hybridituotanto	0	0
Jalostussikala	2	50

Taulukossa 6 porsastuottajista 50 prosenttia, 37,5 prosenttia yhdistelmäsikaloista ja 50 prosenttia jalostussikaloista oli käyttänyt ProAgrian viljelysuunnittelua. Viljelysuunnitelma on mahdollista tehdä joko asiakkaan kotona tai ProAgrian toimistolla.

TAULUKKO.7. ProAgrian suorittama EU-tukihakuneuvonta sikalatyypeittäin

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	1	50
Yhdistelmäsikala	5	37,5
Lihaseikala	1	14,30
Hybridituotanto	0	0
Jalostussikala	1	25

Taulukon 7 mukaan ProAgrian henkilöstön EU-tukihakuneuvontaa oli tarvinnut 50 prosenttia kysymykseen vastanneista porsastuottajista, 37,5 prosenttia yhdistelmäsikaloista, 14,3 prosenttia lihasikaloista ja 25 prosenttia jalostussikaloista.

Ristiintaulukoitaessa huomattiin, että veroneuvontaa on tarvinnut 50 prosenttia kysymykseen vastanneista porsastuottajista, 7,1 prosenttia yhdistelmäsikaloitsijoista ja 14,3 prosenttia lihasikalayrittäjistä. (n=3.). Sukupolvenvaihdossuunnitelmalla autetaan maatilan siirtämistä uudelle sukupolvelle. Suunnittelussa huomioidaan jatkajien tarpeet ja mahdollisuudet. Lisäksi käydään läpi luopujien tarpeet ja jatkajien sisarusten oikeudet. Suunnitelmaa tehtäessä paneudutaan myös verotukseen ja luopumistukijärjestelmään.

Suunnittelijan on tunnettava myös nuorten viljelijöiden aloitus- ja investointituen ehdot. (ProAgrian palvelukuvaus.) Sukupolvenvaihdosneuvontaa käyttäneet sikalatyyppit olivat yhdistelmäsikalat 14,3 prosentillaan ja lihasikalat 28,6 prosentillaan. (n =4).Investointisuunnitelman tarvetta oli ollut kaikilla muilla sikalatyypeillä paitsi jalostussikaloilla. Kysymykseen vastanneista porsastuottajista 50, yhdistelmäsikaloista 7,1, lihasikaloista 14,3 ja hybridituottajista 33,3 prosentilla oli kiinnostusta asiaan. (n=4.)

Yritysneuvonnan palveluja oli käyttänyt 50 prosenttia kysymykseen vastanneista porsastuotantoyrittäjistä ja 33,3 prosentilla hybridituottajista.(n = 2).Seuraava kysymys liittyi erityyppisten sikalojen tilaneuvonnan tarpeeseen. ProAgrian suhteellisen uuden neuvontamuodon tarvetta on ollut lähinnä siitoseläimiä kasvattavilla sikalatyypeillä eli hybridituotannossa 33,3 ja jalostussikaloissa 25 prosentilla kysymykseen vastanneista.(n=2).Erityisympäristötukiasiat eivät olleet aiheuttaneet tutkimukseen osallistuneille tiloille neuvokäyntejä.

TAULUKKO 8. Kasvinsuojelukursseille osallistuminen sikalatyypeittäin

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	6	42,9
Lihaskala	3	42,9
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	2	50

Taulukosta 8 nähdään, että ProAgrian järjestämille kasvinsuojelukursseille yhdistelmä- ja lihasikaloista on osallistunut noin 43 prosenttia, hybridisikaloista 33,3 ja jalostussikaloista 50 prosenttia kysymykseen vastanneista. Kasvinsuojelukurssi on viljelijälle pakollinen viiden vuoden välein.

TAULUKKO 9. Kasvinsuojeluruiskun testaus sikalatyypeittäin

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	2	100,0
Yhdistelmäsikala	9	64,3
Lihaskala	3	42,9
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	1	25,0

Taulukon 9 mukaan kaikki sikalatyyppit ovat käyttäneet ProAgrian kasvinsuojeluruiskun testauspalvelua. Ruiskun testaus on myös teetettävä viiden vuoden välein.

Seuraava kysymys liittyi erityyppisten sikaloiden tilaneuvonnan tarpeeseen. ProAgrian suhteellisen uuden neuvontamuodon tarvetta on ollut lähinnä siitoseläimiä kasvattavilla sikalatyypeillä eli hybridituotannossa 33,3 ja jalostussikaloissa 25 prosentilla kysymykseen vastanneista. (n=2). Tilaneuvonta liittyy viljelijätukien täydentävien ehtojen neuvontaan. Täydentävien ehtojen avulla pyritään turvallisilla tuotantomenetelmillä takaamaan elintarvikkeiden korkea laatu. Eläinten hyvinvoinnin edistäminen ja peltojen hyvä hoito kuuluvat tilaneuvonnan piiriin. (ProAgrian palvelukuvaus.)

Tilaneuvonnan osiot ovat:

1. hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimukset
2. ympäristösäädökset
3. eläinten tunnistus ja rekisteröinti
4. kasvinsuojeluaineet
5. elintarvikkeet
6. rehut
7. eläinten hyvinvointi ja eläintaudeista ilmoittaminen

(ProAgrian palvelukuvaus.)

TAULUKKO 10. Rakennusneuvonnan käyttö sikalatyypeittäin

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	3	21,4
Lihasesikala	1	14,3
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	0	0,0

Taulukosta 10 nähdään, että rakennusneuvontaa käyttäneitä yhdistelmäsikaloita oli vastannut kysymykseen 21,4, lihasikaloita 14,3 ja hybridisikaloita 33,3 prosenttia.

TAULUKKO 11. Eri sikalatyyppien tarvitsemat työterveyshuollon tilakäynnit

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	1	50
Yhdistelmäsikala	5	35,7
Lihasesikala	1	14,3
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	0	0

Taulukon 11 mukaan ProAgrian neuvojen työterveyshuollon tilakäyntien tarvetta on ollut kaikilla muilla sikalatyypeillä paitsi jalostussikaloilla. Työterveyshuollon tilakäynnillä pyritään parantamaan maatalousyrittäjien työturvallisuutta, ammattitaitoja ja työtapaturmia. Tilakäynti toteutetaan yhdessä työterveyshenkilöstön kanssa.

Maa- ja kotitalousnaisten palveluille tähän kyselyyn vastanneilla sikatalouksilla ei ole ollut käyttöä. Muissa palveluissa toivottiin tuotannon kehittämissuunnitelmaa ja Wisun käyttäjäkoulutusta. Kysymyksessä kahdeksan haluttiin tietää missä määrin sikalat ovat tarvinneet muiden neuvontatahojen palveluita.

Teurastamoista Atria harrastaa säännöllistä tarkkailutietojen vaihtoa jäsentensä kanssa. Saadaksesen porsaista tai lihasioista lisähinnan näitä eläimiä myyvän tilan on lähetettävä päivittäiset sikalatahtumat edelliseltä kuukaudelta seuraavan kuukauden alussa Atrian Seinäjoen serverille. Yrittäjät saavat lähettämistään tiedoista palautteen omaan WinPig-ohjelmaansa. Atrialla on myös kumpuushankkeita, joihin kuuluu mm. pienryhmissä opiskelua. Tätä mahdollisuutta on aiemmin hyödynnetty myös ProAgrian sikatilan laatukoulutuksessa.

TAULUKKO 12. Teurastamon neuvontapalveluiden käyttö

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	2	100
Yhdistelmäsikala	8	57,1
Lihasesikala	6	85,7
Hybridituotanto	3	100
Jalostussikala	2	50

Taulukon 12 mukaan teurastamon neuvontapalveluita ovat tarvinneet kaikki sikalatyyppit.

TAULUKKO 13. Rehuliikkeen palveluiden käyttö

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	1	50,0
Yhdistelmäsikala	9	64,3
Lihasesikala	6	85,7
Hybridituotanto	2	66,7
Jalostussikala	2	50,0

Taulukon 13 mukaan rehuliikkeiden palvelut olivat suosituimpia lihasikaloissa. Muilla sikalatyypeillä vaihtelu oli 50- 67 prosentin välillä.

AgroSoft markkinoi Suomessa sikataloustarkkailussa käytettävän WinPig-sikalaohjelman. Ohjelma sisältää myös sikalan sisällä olevat toiminnot. Sillä voidaan tehdä esim. työlistoja ja ilmoittaa siat rekisteriin. Toimitusjohtaja Sinikka Hassinen neuvoo tarvittaessa ohjelman ostajia puhelimitse ja etäyhteyden kautta.

TAULUKKO 14. AgroSoftin palveluiden käyttö

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	4	28,6
Lihasesikala	1	14,3
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	0	0,0

Taulukosta 14 nähdään, että AgroSoftin neuvontapalveluita ovat yhdistelmäsikalat käyttäneet lukumääräisesti eniten.

Faban palveluita oli tarvinnut 35,7 prosenttia yhdistelmä- ja 50 prosenttia jalostussikalayrittäjistä. (n=7). Faba Sika on nykyisin Snellmanin omistama suomalaisen sian jalostusorganisaatio. Jonkun muun neuvontapalveluita oli käyttänyt 33,3 prosenttia kysymykseen vastanneista hybridituottajista ja 25 prosenttia jalostussikaloista. (n=2). 21,4 prosenttia kysymykseen vastanneista yhdistelmäsikaloista ilmoitti, ettei ole käyttänyt sikatalousneuvonnan palveluita. (n=3).

Kyselyn toteuttamisen aikoihin ProAgraria Liha Osaamiskeskus oli vasta puoli vuotta aiemmin käynnistänyt toimintaansa, joten nähtiin aiheelliseksi tiedustella sikatalousyrittäjiltä tunsivatko he asiaa.

TAULUKKO 15. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen tunnettuus

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	4	28,6
Lihāsikala	2	28,6
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	3	75,0

Taulukon 15 mukaan kysymykseen vastanneiden osalta jalostussikalat tunsivat prosentuaalisesti parhaiten Osaamiskeskuksen toimintaa. Lukumääräisesti eniten *kyllä*-vastauksia saatiin yhdistelmäsikaloista.

Kyselylomakkeella tiedusteltiin millaisia sähköisiä palveluita sikatalousyrittäjät haluaisivat käyttää. . Nykyään WinPig-sikalaohjelma on suurella osalla emakkosikaloista.

TAULUKKO 16. Ohjelmat omalla tietokoneella

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	4	28,6
Lihāsikala	2	28,6
Hybridituotanto	0	0
Jalostussikala	3	75,0

Kysyttäessä sähköisten palveluiden tarpeesta, jossa ohjelmat haluttaisiin omalle tietokoneelle tuli yllättävän vähän. Taulukon 16 mukaan vastauksissa korostui jalostussikalan ja yhdistelmäsikaloiden osuus. Näkemykseni mukaan tätä tulosta ei pidä yleistää.

Koska nykyisin muissa yhteyksissä erilaiset nettipohjaiset keskusteluryhmät ovat yleistyneet, tässä kyselyssä tiedusteltiin niiden tarvetta sikatalousyrittäjiltä suhteutettuna sikatalouteen. Kyselyn vapaassa palautteessa yksi vastaajista sanoi, *"että tänä päivänä kaikki ensin "googlataan" ja sitten haetaan varmempaa tietoa muilla keinoilla"*.

TAULUKKO 17. Nettipohjaiset keskustelu- ja neuvontapalvelut

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	0	0
Lihāsikala	3	42,9
Hybridituotanto	2	66,7
Jalostussikala	1	25,0

Taulukon 17 mukaan tässä kyselyssä kiinnostusta asiaan löytyi hybridi-, liha- ja jalostussikaloista hieman. Yksi jalostussikala on toivonut muuta sähköistä palvelua yksilöimättä sitä tarkemmin.

Aiemmin sikatalousneuvoja kävi sikataloustarkkailuasioissa tilalla yhdestä kolmeen kertaan vuodessa riippuen siitä, miten neuvojavetoinen tai omatoiminen tilan sikatalouskirjanpito oli. Tässä tutkimuksessa kysyttiin käyntikertojen tarvetta tulevaisuudessa ProAgria Liha Osaamiskeskuksen käynnistyttyä.

TAULUKKO 18. Neuvojan yksi käyntikerta vuodessa

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	1	50
Yhdistelmäsikala	3	21,4
Lihāsikala	4	57,1
Hybridituotanto	2	66,7
Jalostussikala	1	25,0

Taulukon 18 perusteella neuvojan yksi käyntikerta vuodessa oli suosituin vaihtoehto. Vain 7,1 prosenttia yhdistelmäsikaloista halusi varsinaisiin sikatalousasioihin kohdistuvaa neuvojan kahta käyntikertaa vuodessa. Muut sikalatyyppit eivät olleet kiinnostuneita kahdesta käyntikerrasta. (n=1).

Kolme neuvojan käyntikertaa ei kiinnostanut minkään tyyppin sikaloitsijoita. (n=0). Yksi jalostussikala halusi neuvojan käyvän sikatalousasioissa tilalla yli kolme kertaa vuodessa. (n = 1). Porsas-, yhdistelmä-, lihasika- ja hybridituottajat eivät olleet kiinnostuneita yli kolmesta neuvojan tilakäynnistä. Yksi vastaajista oli toivonut neuvojan tilakäyntiä *tarvittaessa*.

Kyselyssä tiedusteltiin sikatalousyrittäjiltä paikallisten ProAgrioiden talous- ja kasvintuotantoneuvonnan kiinnostavuutta. Taulukosta 19 nähdään, että kysymykseen vastanneista reilu 29 prosenttia oli teettänyt paikallisella ProAgrialla viljelysuunnitelman. Valtaosin suunnitelman on tehnyt kasvintuotantoneuvoja.

Taulukko 19. Talous- ja kasvintuotantoneuvonnan käyttö

	Lukumäärä	Osuus (%)
Viljelysuunnittelu	10	29,4
EU-tukihakemusneuvonta	8	23,5
Veroneuvonta	4	11,8
Sukupolvenvaihdosneuvonta	5	14,7
Investointisuunnitelma	4	11,8
Yritysneuvonta	2	5,9
Tilaneuvonta	2	5,9
Erityisympäristötuki	0	0,0
Kasvinsuojelukurssit	15	44,1
Kasvinsuojeluruiskun testaus	19	55,9

Taulukon 19 mukaan vastanneista tiloista 23,5 prosenttia oli teettänyt EU-tukihakemuksensa paikallisen ProAgrian toimihenkilöllä. ProAgrian veroneuvontaa on käyttänyt noin 12 prosenttia kysymykseen vastanneista. 14,7 prosenttia on käyttänyt kolmen viime vuoden aikana ProAgrian sukupolvenvaihdosneuvontaa. Neljä tilaa eli noin 11,8 prosenttia oli teettänyt investointisuunnitelman ProAgrian toimihenkilöillä. Yritysneuvonnan palveluita oli tarvinnut vain kaksi tilaa eli 5,9 prosenttia kysymykseen vastanneista.

Kysymykseen ProAgrian melko uudesta palvelusta eli tilaneuvonnasta viljelypuolella oli kysymykseen vastannut kuusi prosenttia eli vain kaksi sikataloustilaa. Taulukosta 19 nähdään, että erityisympäristötukeen liittyviä palveluita eivät sikataloustilat olleet käyttäneet kyselyä edeltäneen kolmen vuoden aikana. Kasvinsuojelukursseille oli osallistunut kysymykseen vastanneista sikataloustiloista 44 prosenttia eli 15 tilaa. Taulukosta näkyy, että kasvinsuojeluruiskun testaus on ollut suosituin ProAgrian palvelu sikataloustiloilla kasvintuotannon alalla.

Taulukossa 19 korostuu yrittäjän kannalta ”velvoite-tyyppisten” palveluiden käyttö. Näitä palveluita ovat viljelysuunnittelu, EU-tukihakuneuvonta, veroneuvonta, sukupolvenvaihdosneuvonta, kasvinsuojelukurssit ja kasvinsuojeluruiskun testaus.

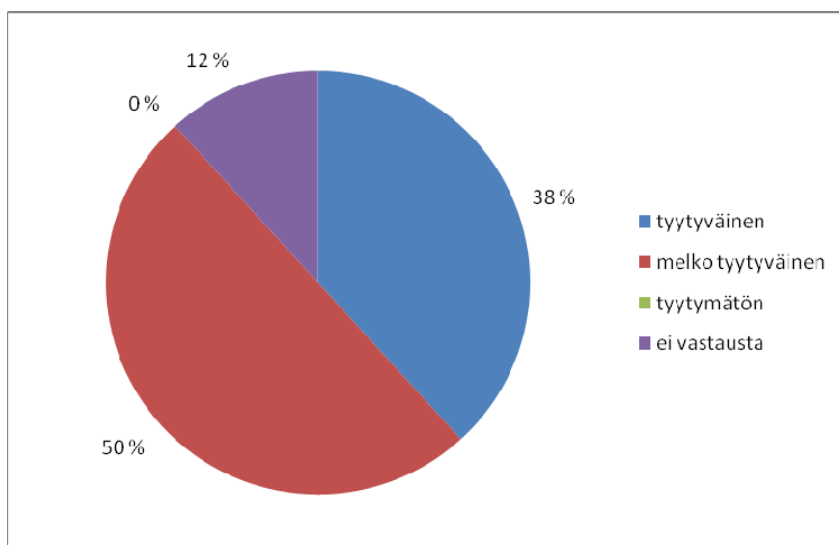
Edellisten lisäksi sikatalousyrittäjiltä tiedusteltiin ProAgrian muiden palveluiden käyttöä. Taulukosta 20 nähdään, että suosituin näistä on ollut työterveyshuollon tilakäynti. Kysymykseen vastanneista noin 15 prosenttia kertoi käyttäneensä ProAgrian rakennusneuvontaa. Sikataloustilojen emännät osoittivat omatoimisuutensa tässäkin eli maa- ja kotitalousnaisten palveluita eivät tilat ole käyttäneet.

TAULUKKO 20. Muiden ProAgrian neuvontapalveluiden käyttö

	Lukumäärä	Osuus (%)
Rakennusneuvonta	5	14,7
Työterveyshuollon tilakäynti	11	32,4
Maa- ja kotitalousnaisten palvelut	0	0
Tuotannon kehittämissuunnitelma	1	2,6
Wisun käyttökoulutus	1	2,6

Neljännän kysymyksen viimeiseen vaihtoehtoon oli vastannut kaksi tilaa. Toinen tiloista oli teettänyt tuotannon kehittämissuunnitelman ja toinen osallistunut Wisun käyttökoulutukseen.

Itäsuomalaisilta sikatalousyrittäjiltä kysyttiin heidän tyytyväisyyttään ProAgrian palveluihin. Vaihtoehdot olivat *tyytyväinen*, *melko tyytyväinen* ja *tyytymätön*.

Kuvio 13. Tyytyväisyys ProAgrian palveluihin.

Kuvion 13 perusteella voidaan todeta, että tyytymättömiä ei ollut, mutta 12 prosenttia oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen. (n=4.) Tyytyväisiä oli reilu 38 prosenttia ja melko tyytyväisiä tasan 50 prosenttia. (n = 30.) Kysyttäessä palveluiden parantamisesta vapaassa palautteessa todettiin, että palvelut ovat hyviä, mutta liian kalliita. Yksi vastaaja kaipasi myös paikallista neuvojaa.

Perusteluina sille, miksi tila ei ollut käyttänyt ProAgrian palveluita, kerrottiin seuraavaa:

- palvelut ostettu muualta
- ei tarvetta
- tilan kustannuksia on jouduttu karsimaan

Koska sikatalouden neuvontatahoja on nykyään sängen monta, tutkimuksessa kysyttiin sikatalousyrittäjiltä mitä muita neuvontatahoja he ovat ProAgrian lisäksi käyttäneet. Kyselyn tulokset on esitetty taulukossa 21. Hieman vajaa 68 prosenttia kysymykseen vastanneista oli käyttänyt teurastamon palveluita sikatalouteen liittyvissä asioissa. Rehuliikkeiden palveluita kertoo käyttäneensä peräti 62 prosenttia kysymykseen vastanneista tiloista

TAULUKKO 21. Kenen muiden neuvontapalveluita olet käyttänyt

	Lukumäärä	Osuus (%)
Teurastamon	23	67,6
Rehuliikkeen	21	61,8
AgroSoftin	6	17,6
Faban	10	29,4
Jonkun muun	2	4,6

Rehuliikkeet tekevät myyntityönsä ohella myös sikojen ruokintasuunnitelmia ja järjestävät isoja seminaaritapahtumia maalla ja merellä. Sikaseminaareja pidetään usein myös yhteistyössä teurastamon kanssa. Rehuliikkeillä on myös omaa koetoimintaa, jota harrastetaan asiakastiloilla.

AgroSoftin neuvontapalveluita, jotka tarkoittavat ensisijaisesti WinPig ja WinOpti-ohjelmien käyttöneuvontaa, oli taulukon 21 mukaan käyttänyt vajaa 18 prosenttia. Nykyään on myös sikatalousyrittäjällä itsellään mahdollisuus hankkia oma ruokintasuunnitelmaohjelma, jos ammattitaito riittää sen käyttämiseen.

Taulukosta 21 nähdään, että reilu 29 prosenttia on käyttänyt Faban sikatalousneuvontaa. Näihin vastauksiin sisältyy sikojen testaustoiminta. Viime vuosina Faban testaustoiminnan rinnalle on tullut hybridituottajien omatoiminen nuorten siitossikojen testaus. Viisi prosenttia kertoo käyttäneensä joko FinnPigin tai yksityisten palveluita. Noin yhdeksän prosenttia tähän kysymykseen vastanneista ilmoitti, etteivät he ole käyttäneet sikatalousneuvonnan palveluita. (n=2).

Kyselylomakkeella tiedusteltiin, onko ProAgrian uusi toimintamuoto Liha Osaamiskeskus vastaajille tuttu. Tähän kysymykseen oli vastattu kiittävästi. 70,6 prosenttia kertoi, että eivät tunne ProAgria Liha Osaamiskeskuksen toimintaa. 29,4 prosenttia ilmoitti tuntevansa asiaa. Vastaukset jakautuivat kysymykseen vastanneiden osalta seuraavasti.

TAULUKKO 22. ProAgria Liha Osaamiskeskuksen tunnettuus eri sikalamuodoissa.

Sikalatyyppi	Vastaajien lukumäärä	Osuus vastanneista %
Porsastuotanto	0	0
Yhdistelmäsikala	4	28,6
Lihasukala	2	28,6
Hybridituotanto	1	33,3
Jalostussikala	3	75,0

Taulukon 22 mukaan ProAgria Liha Osaamiskeskus oli vieras tutkimukseen osallistuneille porsastuotantotiloille. Vajaa kolmannes yhdistelmä- ja lihasikaloista tunsu asian. Kolmannes hybridituottajista ja 75 prosenttia jalostussikaloista oli kuullut asiasta. Tämän asian kohdalla toivottiin palveluita esitteitä.

Lisäksi yrittäjiltä kysyttiin miten usein he toivoisivat sikatalousneuvojan käyvän tilallaan. Käyntikerta vaihtoehdot näkyvät taulukossa 23. Noin 35,3 prosenttia kysymykseen vastanneista halusi neuvojan käyvän tilalla vain kerran vuodessa.

TAULUKKO 23. Kuinka usein haluaisit neuvojan käyvän tilallasi?

	Lukumäärä	Osuus (%)
Yhden kerran vuodessa	12	35,3
Kaksi kertaa vuodessa	2	5,8
Kolme kertaa vuodessa	0	0,0
Useammin	1	2,9

Kahta käyntikertaa toivoi vain noin 6 prosenttia. Kolme käyntikertaa vuodessa ei saanut suosiota lainkaan. 2,9 prosenttia kysymykseen vastanneista halusi neuvojan käyvän tilalla yli kolme kertaa vuodessa. Näiden vaihtoehtojen lisäksi yksi vastaaja halusi neuvojan käynnin tarvittaessa.

Koska nykyisin erilaiset ryhmäneuvontatilaisuudet ovat sikataloudessa yleistymässä, yrittäjiltä tiedusteltiin ryhmäneuvonta- ja koulutustilaisuuksien sekä puhelinneuvonnan tarpeita. Tulokset näkyvät taulukosta 24. Palautteessa toivottiin *alan koulutustilaisuuksia omalla alueella*.

TAULUKKO 24. Haluatko ryhmä- tai puhelinneuvontaa?

	Lukumäärä	Osuus (%)
Ryhmäneuvontatilaisuuksia	6	17,6
Koulutustilaisuuksia	16	47,1
Puhelinneuvontaa	4	11,8

Ryhmäneuvontaa halusi vajaa 18 prosenttia, koulutustilaisuuksia lähes puolet eli 47,1 prosenttia kysymykseen vastanneista. Puhelinneuvonnan tarvetta oli noin 12 prosentilla vastaajista. Kokemukseni mukaan tavallisimmat puhelimessa kysytyt ongelmat liittyvät WinPig-ohjelman toimivuuteen.

Kysymyslista jatkui ProAgria Liha Osaamiskeskuksen palveluihin kohdistuvilla kysymyksillä. Palveluvalikoima näkyy taulukossa 25. Eläinlääkäriä ei suunnitelmasta huolimatta Osaamiskeskuksella tällä hetkellä ole. (Ari Nopanen.)

TAULUKKO 25. Millaisia sikalaan kohdistuvia palveluita tarvitset tulevaisuudessa?

	Lukumäärä	Osuus (%)
Ruokintaneuvontaa	13	38,2
Sikalan talouslaskelmia	9	26,5
WinPig-ohjelman opastusta	3	8,8
Hedelmällisyysneuvontaa	5	14,7
Eläinlääkärikonsultointia	6	17,6
Sikalan työskentelymenetelmien neuvontaa	4	11,8
Eläinten hyvinvointiin liittyvää neuvontaa	9	26,5

Kysyttäessä yrittäjien sikalaan liittyviä palvelutarpeita tulevaisuudessa kolme eniten toivottua palvelua olivat sikojen ruokintaneuvonta (38,2 %), sikalan talouslaskelmat ja eläinten hyvinvointiin liittyvä neuvonta. Kummankin osuus on 26,5 prosenttia kysymykseen vastanneista.

Koska viime vuosina on paikallisten ProAgrioiden hinnoittelua uudistettu, tiedusteltiin myös sikatalousyrittäjiltä millaisella hinnalla he haluaisivat ProAgrian palveluita käyttää. Hinnoitteluvaihtoehdot ovat näkyvissä taulukossa 26.

TAULUKKO 26. Hintavaihtoehdot ProAgrian palveluille

	Lukumäärä	Osuus (%)
Tuntihinta	9	26,5
Päivähinta	1	2,9
Puolipäivähinta	3	8,8
Kausihinta	1	2,9
Tuotekohtainen hinta	17	50,0,

Taulukon 26 mukaan tuntihinta ja tuotekohtainen hinta saivat eniten kannatusta kysymykseen vastanneiden keskuudessa. Tuotekohtainen hinta on sikataloustarkkailusta ennestään yrittäjille tuttu. Päiväkohtaista hintaa on pienessä määrin sovellettu isoissa, tuotostarkkailun suhteen täysin oma-toimisissa sikaloissa. Näiden vaihtoehtojen lisäksi yksi vastaaja toivoi puolipäivähinnan ja tuotekohtaisen hinnan yhdistelmää. Kausihinnalla tarkoitetaan tässä esim. viljelysuunnitelman tekoa neuvojien hiljaisena työaikana.

Tulevaisuutta ajatellen itäsuomalaisilta sikatalousyrittäjiltä tiedusteltiin palvelutarpeita paikallisten ProAgrioiden tuottamien palveluiden osalta. Palveluvalikoima näkyy taulukosta 27. Eniten toivotaan kasvinviljelyneuvonnan palveluita. Kaksi seuraavaa on EU-tukineuvonta ja sukupolvenvaih-dosneuvonta. Talous- ja veroneuvonta asettuvat sijoille neljä ja viisi

TAULUKKO 27. Paikallisilta ProAgrioilta toivomasi palvelut tulevaisuudessa

	Lukumäärä	Osuus (%)
Talousneuvonta	8	23,5
Kasvinviljelyneuvonta	15	44,1
EU-tukineuvonta	13	38,2
Veroneuvonta	7	20,6
Rakennusneuvonta	5	14,7
Tilaneuvonta	2	5,9
Työhyvinvointineuvonta	5	14,7
Sukupolvenvaih-dosneuvonta	10	29,4

Tämän kyselyn vapaassa palautteessa toivottiin ”laajaa verkostoitumista niin, että samaa tietoa ei tarvitsisi tallentaa useaan eri rekisteriin moneen kertaan. Neuvoilta odotetaan kykyä toimia vahvojen maatalous- ja bisnessammattilaisten kanssa. Tietoa on haettava myös ulkomailta. Neuvojan on omattava rautainen ammattitaito niin teoriassa kuin käytännössä. Sellaiset palvelut, jotka kohdistuvat tilan omiin tavoitteisiin tulevat menestymään”.

Vapaassa palautteessa esitettiin, että löydettäisiin ”tietokannan suhteen valtakunnallinen ratkaisu. Siinä haluttaisiin viranomaisten, ketjujenhallinnan, terveystarkkailun ja jalostuksen osalta tilanteeseen, jossa eri toimenpiteiden vaikuttavuus saadaan selville suoraan sähköisestä tietokannasta eri toimijat omilla valtuutuksillaan”.

ProAgria Liha Osaamiskeskukselta toivottiin ”asiakkaan ja tuotannonalakohtaista neuvontaa. Palveluiden kysyntä kertoo onnistumisista tai vääristä valinnoista. Tulevaisuuden neuvonta nähtiin erityiskysymysten ja solmukohtien ratkaisemisena. Ratkaisuja on haettava myös ulkomailta. Tuotanto ja neuvonta ovat yhä harvempien käsissä”.

”Neuvontapalvelut on varmaankin tuotteistettava kuunnellen herkällä korvalla asiakkaita. Tilojen tarpeet ovat aivan erilaiset yrittäjän urasta ja tilakoosta riippuen. Tiloilla, jotka aidosti haluavat kehittyä, on kehittämiskohteet etsittävä käsityönä karsinasta lähtien aina yrittäjän korvien väliin asti. Haasteena on millainen tiimi tähän kykenee. Puolueettomalle neuvonnalle on aina tilaus. Valvonta on lisääntymään päin; toivottavasti siihen saadaan kytkettyä rakentava neuvonta”.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Yleistä kyselystä

Mitä tulosten yleistettävyyteen tulee, tämä kartoittamistehtävä kattoi hyvin pienen osan Itä-Suomen ProAgrioiden maatila-asiakkaista. Vastausten määrä oli noin kolmannes lähetetyistä kyselykirjeistä eli noin kolmasosa itäsuomalaisista sikatalousyrittäjistä vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastanneiden porsastuotantosikaloiden osuus oli yllättävän pieni. Herää kysymys heijastuiko siinä porsastuotannon tukala markkinatilanne ja ovatko porsastuottajat siirtymässä yhdistelmäsisikaloiden suuntaan. Kyselyn toteuttamisen aikoina yrittäjät saattoivat olla väsyneitä moniin kyselyihin. Opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen, koska vuonna 2009 tapahtui muutos varsinaisen sikatalousneuvonnan käytännön toteutuksessa Itä-Suomen ProAgrioiden osalta.

Tutkimuksessa ilmeni, että uuden ProAgria Liha Osaamiskeskuksen tunnettuus on vielä vähäistä. Palveluista tiedottamista tulisi lisätä myös Itä-Suomeen päin, siitäkin huolimatta, että Itä-Suomen sikamäärä on muuhun Suomeen verrattuna pieni. Itä-Suomesta löytyy kuitenkin tasokkaita jalostus- ja hybridituottajia sekä joitakin suuria monen osakkaan ”kimppasikaloina”. Olisi löydettävä sellaisia palveluita, jotka kiinnostaisivat koulutettuja omatoimisia sikatalousyrittäjiä. Laadukkaiden palvelujen saatavuus olisi yrittäjän näkökannalta tärkeää. Nykyisten suurten sikaloitten olosuhteisiin ja työmenetelmiin paneutunutta neuvontaa tulisi Osaamiskeskuksen toimesta markkinoida enemmän. Tosin siihen tarvitaan asiaan hyvin perehtynyt henkilöstö.

Näkemykseni mukaan itäsuomalaiset sikataloukset ovat heikosti ProAgrian palveluihin sitoutuneita asiakkaita. Syinä näen monelta eri taholta tulevan neuvonnan. Teurastamo tuo jatkuvasti omia sikatalousyrittäjiä sitouttavia vaatimuksia. Sikalan nykyiset tarkkailutiedot lähtevät Atrian Seinäjoen palvelimelle. Aiemmin ne lähetettiin Maatalouden Laskentakeskukselle tulostettaviksi. Nykyään on viranomais säädöksillä sikaloille asetettuja velvoitteita, joiden neuvontaan ei ProAgrialla ole alaan koulutettua henkilöstöä. Näistä velvoitteista mainittakoon sikojen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvät asiat.

8.2 Ehdotuksia Itä-Suomen sikataloustilojen palveluiden kehittämiseksi

Suunnittelu- ja johtamistyön merkitys on laajentaneilla sikataloustiloilla kasvanut. Laajentamisen lisäksi on tullut elintarviketuotannon laatuun ja eläinten hyvinvointiin liittyviä vaatimuksia. Euroopan unioniin liittymisen jälkeen kirjanpitoitöiden osuus on tiloilla kasvanut. Maatalouspolitiikan muutokset ovat nopeita ja niihin on pystyttävä reagoimaan. Tiedon lisääntyminen antaa mahdollisuuden tiedon hyväksikäyttöön ja lisää samalla suunnittelutyötä. Hallinnointi- ja johtamistyöt ovat lisänneet yrittäjien henkisiä paineita. (Maatilayrityksen menestystekijät 2008.)

Suuren sikalayrityksen johtajalta edellytetään kykyä ymmärtää kokonaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Hänen tulee myös pystyä ennakoimaan eli näkemään tulevaisuuden mahdollisuudet ja karikat yrityksensä luotsaamisessa. Johtajalta vaaditaan organisointi-, vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaitoja. Palkkaväkeä johtavan täytyy tuntea työnantajan velvoitteet. Uusien työntekijöiden tutustuttaminen sikalan olosuhteisiin, toimintatapoihin ja työnopastus voivat viedä yrittäjältä useita työpäiviä. (Maatilayrityksen menestystekijät 2008.)

Uudistuvilla palvelumalleilla, osaamisella ja palveluiden myynnin tehostamisella ProAgria on pystynyt vastaamaan nopeasti muuttuviin asiakastarpeisiin. Laajentavat ja tuotantoon kehittävät tilat tarvitsevat kumppaneikseen ammatillisesti taitavia asiantuntijoita. (Ollikainen M. 2011.)

Palveluiden markkinointi Internetin välityksellä voisi olla vaihtoehto. Maaseudun Tulevaisuus-lehti tulee Itä-Suomessa lukuisiin talouksiin. Se on yksi tavallisimmista tiedotusvälineistä sikatalousyrittäjää ajatellen. Sopimusperustainen neuvonta mahdollisesti auttaisi palvelun tuottajan taloutta.

Mielestäni ProAgria Liha Osaamiskeskuksen sika-asiamiesten tulisi perehdyttää ammattikorkeakoulujen luonnonvara-alan opiskelijoita esim. sikojen ruokintasuunnitelman tekoon. WinOpti-ohjelmien avulla erilaisten rehukomponenttien koostumuksen ja hinnan tuntemus saataisiin näin tulevien neuvojen ja sikatalousyrittäjien tietoisuuteen. Voitaisiin olettaa, että sika-asiamiehet voisi tästä toiminnasta saada lisätuloja työnantajalleen. Aiemmin Maaseutukeskusten sikatalousneuvojat pitivät maaseutuopistossa ja lomittajakursseilla luentoja sikatalouden käytäntöön ja talouteen liittyen. Siinä samalla tehtiin myös palveluiden markkinointityötä.

Eläinten hyvinvointiin liittyvät asiat ovat juuri nyt ajankohtaisia. ProAgrian neuvojillekin uskoisin tässä riittävän työsarkaa edellyttäen, että heillä on riittävä koulutus ja asiantuntemus hyvinvoinnin ongelmien tunnistamiseksi ja niiden ratkaisemiseksi. Muutamia ProAgrian neuvoja Itä-Suomen ulkopuolelta on jo koulutukseen osallistunut.

Sikatilaneuvojat olivat vuonna 2010 mukana koko sikasektoria koskevassa Welfare Quality hyvinvointi-hankkeessa. ProAgria oli asiantuntijana mukana muissakin alaan liittyvissä hankkeissa. Sika-asiamies Harri Äijö käänsi Sikahavaintoja-kirjan suomenkielelle. Kirjan julkistaminen toi neuvonnalle positiivista julkisuutta.(ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2010, 25.) Kirjan markkinomiseksi tulisi järjestää kampanja sekä neuvojille, sikatalousyrittäjille että alan kouluille. Alkuperäiset englanninkieliset versiot ovat Pig Signals: Look, tink and act ja Pig Signals: Sows, a practical guide to lactation management and fertility.

Liha Osaamiskeskuksen palveluista olisi tämän tutkimuksen mukaan kysyntää sikojen ruokintasuunnitelmalla. Koska sika-asiamies ei kaikissa tapauksissa ole käytettävissä paikan päällä, tulisi palveluun kehittää verkossa toimiva tiedonvaihtojärjestelmä. Sikatalousyrittäjä voisi lähettää loma-keuhjalla eläin- ja rehumääränsä mahdollisine rehuanalyseineen ruokinta-asiantuntijalle laskettavaksi. Tämä voisi palauttaa tulosten postitse, sähköpostitse tai kommunikoida yrittäjän kanssa Connect Pro- tyyppisesti tietokoneen avulla. Toisaalta Liha Osaamiskeskuksen neuvontahenkilökunnan tulisi vieraila sikataloustiloilla testatakseen esim. ruokintasuunnitelman toimimisen käytännössä. Tiloilta saadut parannusehdotukset auttaisivat palvelun kehittämisessä.

ProAgrialla on Sikatilan Rehukunto-verkkopalvelu, jonka avulla voidaan kerätä tietoja toteutuneista ostohinnoista rehuhankintojen ostopäätösten tueksi. Palvelu on maksullinen. Palvelu näyttää hintahaarukan, jolla rehut ovat siirtyneet myyjiltä ostajille toteutuneissa rehukaupoissa. (Nopanen A, 2009.)

Kokemukseni mukaan täällä Itä-Suomessa ei aina ole kovin paljon ilmoitettuja rehun hintatietoja, joiden avulla saataisiin luotettava kuva omassa alueessa käytettyjen ostorehujen hintatasosta. Tämän asian korjaaminen edellyttäisi sikatalousyrittäjiltä omaa Sikatilan Rehukunto-verkkopalvelun laajempaa käyttöä. Toki vertailun voi palvelussa tehdä Itä-Suomea laajemmalle alueelle. Palvelussa huomioidaan erikseen rehu-rahti, jolla on vaikutusta Suomen eri alueiden kokonaisrehuhintaan.

Laajentaneissa sikaloissa ruokintakoneiden tekniikan ja käytön neuvonnassa voisi löytyä asian hallitsevalle neuvojalle työsarkaa. Liemiruokinnassa hygienia on tärkeää. Sillä varmistetaan, että kallis rehu käytetään tehokkaasti hyväksi.(Van den Brink P. 2011.)Sikalalomittajien kouluttaminen ruokintalaitteiden käyttöön edistäisi myös päivittäisten toimintojen sujumista. Koska sikatalousyrit-

täjän on viime vuosina ollut vaikea saada tuotteilleen lisähintaa ja sähkön hinta on jatkuvasti kohonnut, voisi Maatilan energiasuunnitelmalle olla markkinarako. Koko Suomea ajatellen sian lannalla bioenergian lähteenä voisi olla uutta hyötykäyttöä.

Kehityskeskusteluja kannattaisi lisätä sikataloustilojenkin osalta niihin palveluihin liittyen, jotka ovat paikallisten ProAgrioiden jokapäiväisessä tarjonnassa. Varsinaisesta sikatalousneuvonnasta sikalan talous lienee ProAgrialle rahallisesti kannattavin osuus. Neuvontaa tulisi kohdentaa oikeisiin asioihin yrittäjien tarpeita kuuntelemalla. Sikatalousyrittäjiäkin tulisi ProAgrian toimesta kannustaa palautteen antamiseen, vaikka Itä-Suomessa vahvalla maidontuotantoalueella ollaan.

9 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkimuksen perusteella paikallisten ProAgrioiden itäsuomalaiselle sikataloudelle tuottamista palveluista korostuvat kasvinviljely, EU-tukineuvonta, sukupolvenvaihdosneuvonta, talousneuvonta ja veroneuvonta. Tulevaisuutta ajatellen suurenevien sikaloiden kyseessä ollen ei sovi unohtaa työhyvinvointineuvontaa, jotta yrittäjät itse selviäisivät arkirutiiniensa kanssa.

Valtakunnallisesti ajatellen vuoden 2010 aikana viljelysuunnittelussa korostettiin markkinatilanteiden huomioon ottamista ja arviointia siitä, mitä kasvia kannattaa viljellä. Viljelysuunnittelussa WebWisun käyttö lisääntyi. Palvelu toimii Internetissä. Tietojen vertailuun käytettiin ProAgrian Lohko- ja Taloustietopankkia sekä Tilakunto-verkkopalvelua. (ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2010, 25.)

Varsinainen sikatalouskirjanpito jäänee entistä enemmän yrittäjän vastuulle. Oletankin, että sukupolvenvaihdosten myötä loput sikataloustilat hankkivat WinPig-ohjelman, jotta sikalan kirjanpito hoituu ajallaan. Nykyisellään AgroSoft myy ja päivittää ohjelman, jolloin se ei rahallisesti ole ProAgrialle tuottoisa. Toivon AgroSoftilta enemmän koulutusta sekä neuvojille että sikatalousyrittäjille ohjelman käyttöön liittyen. Varsinaista rahallista tuottoa tämän ohjelman puitteissa tulee vain ProAgrian toimihenkilön tekemästä sikataloustilinpäätöksestä, joka nykyisin on sikataloustiloille vapaaehtoinen. Tämä palvelu on säilynyt edelleen ProAgrian hallussa.

Teurastamo velvoittaa sikatalousyrittäjän ilmoittamaan emakkosikaloiden juoksevat tiedot kuukausittain omalle serverilleen. Perusteluna teurastamo esittää sen, että voi näiden tietojen avulla ennustaa tuotantoaan. Koska tuottaja saa tästä tietojen vaihdosta sioistaan lisähinnan, on ymmärrettävää, että sikatalousyrittäjä tekee työn itse.

Kyselyn perusteella näyttää siltä, että erilaiset koulutustilaisuudet, joissa käsitellään ajankohtaisia aiheita lisäävät suosiotaan. Tavallisimmin nykyisellään järjestävänä tahona on esim. teurastamo, Sikayrittäjät, rehuliike tai sikatalouskerho. ProAgrian asiantuntijat vierailevat lähinnä luennoitsijoina. Ulkomaiset luennoitsijat ovat viime vuosina lisänneet suosiotaan näissä tilaisuuksissa. Toivottavasti ProAgria Liha Osaamiskeskus löytää jatkossakin yhteistyökumppaneita, joiden kanssa johtamisvalmennusohjelman tyyppisiä laajoja koulutuskokonaisuuksia voidaan sikatalousyrittäjille järjestää.

Tilan yhteistyö rehuliikkeen kanssa vähentää helposti esimerkiksi sikojen ruokintasuunnitelman tekoa ProAgrian neuvojan osalta. Rehukonsulentti tekee ruokintasuunnitelman rehun hintaan sisältyvänä. Teurastamo pitää erittäin tiivistä yhteyttä jäseniinsä, joten ProAgria Liha Osaamiskeskuksen ja paikallisten ProAgrioiden osalta sikatalousyrittäjien neuvonta on entistä haasteellisempaa.

Osa sikatalousyrittäjistä puhuu ProAgrian puolueettoman neuvonnan puolesta, mutta yhtä suurta halukkuutta ei ole kuitenkaan palvelusta maksamiseen. Rahoitus olisi ilmeisesti nykypäivänä hankittava erilaisten hankkeiden kautta. Sikatalousneuvojien koulutus pitäisi saada työssä ollessa monipuolisemmaksi ja lähemmäksi nykysikaloiden arkirutiineja. Neuvojan jalkautuminen ajoittain käytännön sikalatyöhön auttaisi asiaa.

LÄHTEET

Painetut lähteet:

AtriaTuottaja-lehti 1/2008

FinnPig-uutiset 1/2002,2

Heikkilä, Tarja 2008, Tilastollinen tutkimus, Helsinki: Edita Prima Oy

Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15.painos. Hämeenlinna: Karisto Oy,

Kari, Maarit. ProAgria Keskusten Liitto. Sikalan energiasuunnittelu. Sika-lehti 2/2011,28.

Nopanen, A. ProAgria Liha Osaamiskeskus. Sikatiloille johtamisvalmennusta. Sika-lehti 2/2011, 30.

Nygård Michael. Suunnittele emakoiden uudistus. Sika-lehti 2/2009,16-17

Ollikainen, M. ProAgria Itä-Suomi-lehti 4/2009, 2.

ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2008,5

ProAgria Pohjois-Savo ry:n alustava toimintasuunnitelma 2011,3.

ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2009, 25.

ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2010,1.

ProAgria Pohjois-Savon vuosikertomus 2010, 25.

Sikatilan käsikirja 2008, 5. ProAgria Maaseutukeskusten Liiton julkaisu nro 1058. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Sikojen hyvinvointi-seminaarin luentomoniste 23.3.2011.

Taskinen, Arja.1991. Sikatarkkailusta ja sikatalousyrittäjien mielipiteitä Kuopion läänin sikatalousneuvonnasta. Opinnäytetyö.

Data registration. The Basics of Pig Production 2005, 196.Danish Agricultural Advisory Service,National Centre,ISBN 87 7470 921 6.

Tuure, V-M.,Kaila E. 2008. Maatilayrityksen menestystekijät. ProAgria Maaseutukeskusten Liiton julkaisu nro 1056, ISSN 0789-9661.Tieto tuottamaan 123,Porvoo: WS Bookwell Oy.

Valta, A. 2009, 8; Uusitalo 2007,13. Asiakkuudenhallinta ProAgria Pohjois-Savossa, opinnäytetyö.

Van den Brink,Philip 2011.Hygienia on tärkeä liemiruokinnassa.RehuMakasiini 2/11,41.

Äijö, H. Pohdittavaa investoijalle. Sika-lehti 4/10, 32.

Painamattomat lähteet:

AgroSoft. [Viitattu 21.1.2009]. Saatavissa: (www.agrosoft.net).

AgroSoftWinPig.[Viitattu22.4.2011].Saatavissa:
<http://www.agrosoftltd.com/winpigproduct.asp?id=58>

Hassinen, S. 2009.Sähköpostiviesti 15.4.2009

Ollikainen Matti. ProAgria Pohjois-Savon johtaja. Kirje sikatalousasiakkaille 16.12.2008.

Matilda, Maataloustilastot, Suomen sikojen määrä vuonna 2010.[Viitattu 19.4.2011]. Saatavissa:
<http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>

Matilda. Sikatilojen määrä 2010. [Viitattu 17.4.2011].Saatavissa:
<http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>

Matilda. Sikojen määrä 1.12.2010 [Viitattu 17.4.2011]. Saatavissa:
<http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>

Matilda, lihantuotanto 3/2011.[Viitattu 17.4.2011]

MMM/Tike, Lehtonen ja Pyykönen 2005, PTT 2009.[Viitattu 17.4.2011]

Nopanen,Ari.2009. Kehityskeskustelu –toimintamalli: KoneAgrian sikaseminaari. [Viitattu 22.4.2011]. Saatavissa: PowerPoint-esityksenä 22.10.2009.

Nopanen, A. Haastattelu 15.4.2011.

ProAgria.Olosuhdeneuvonta:[Viitattu4.4.2011].Saatavissa:

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Palvelut/ProAgria%20Liha1/Sikatilan%20palvelut>

ProAgriaPohjois-Savo.Palvelukuvaukset.[Viitattu16.5.2011.].Saatavissa:

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/proagria_pohjois_savo/Palvelut/ProAgria_Liha/Sikatilan_palvelut

ProAgriaPohjois-Savo.Tilaneuvonta:[Viitattu14.5.2011].Saatavissa:

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/ProAgriaPohjois-Savo/Ajankohtaista/Tilaneuvonta-esite_10032011.pdf

ProAgria.Wisu/IT-ohjelmistot.[Viitattu16.5.2011].Saatavissa:

<http://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/itohjelmistot>

ProAgria WepWisu kampanja.[Viitattu 16.5.2011] Saatavissa:

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/itohjelmistot/WebWisu>

ProAgria. Rakennussuunnittelu [Viitattu 25.4.2011]. Saatavissa:

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Palvelut/ProAgria%20Tekniikka/Rakennussuunnittelu>

Suomalaisen lihantuotannon kilpailukyky Itämeren alueella/ Csabe Jansik/ MTT [Viitattu 17.4.2011].Saatavissa:

https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/ProAgria/Tapahtumat/Tulosseminaarit/Tuloksia/sikaseminaari_020610_Jansik_Irz.pdf

TaskuWinPig.[Viitattu3.4.2011].Saatavissa:<http://www.agrosoft.dk/TaskuWinPig-vzpzmi25-fi--TaskuWinPig.aspx>

Tike.Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. Sikojen määrä Itä-Suomessa ja koko maassa 2010. [Viitattu 20.4.2011). Saatavissa:<http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>

Tike.Sikojen määrä Itä-Suomessa ja koko maassa 2010. [Viitattu 20.4.2011]. Saatavissa: <http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>.

Sähköinen palautelomake ProAgria Pohjois-Savon Internet-sivustolla:[Viitattu 20.1.2009]. Saatavissa osoitteessa: www.proagria.fi/ps

ITÄ-SUOMEN PROAGRIOIDEN PALVELUTARVEKARTOITUS ALUEEN SIKATALOUSTILOILLE VUONNA 2010

Vastaa seuraaviin kysymyksiin **rastittamalla/täydentämällä** mieleisesi vaihtoehto.
Tutkimuksen missään vaiheessa ei tulla julkaisemaan yksittäisen tilan tietoja.

1. Millainen sikalatyyppisi on? (10 emakon tai 100 sian tarkkuudella)

	Emakoita (kpl)	Lihasioja (kpl)	Siitossikoja (kpl)
a) Porsastuotantosikala			
b) Yhdistelmäsikala			
c) Lihasikala			
d) Hybridituotantosikala			
e) Jalostussikala			

2. Kuinka paljon tiedät ProAgrian palveluista?

- vähän jonkin verran paljon

3. Oletko käyttänyt ProAgrian palveluita viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana?

- kyllä en

4. Jos olet käyttänyt, niin mitä seuraavista palveluista?

Sikatalousneuvonta

- porsastuotannon tarkkailu
 sikatalouden tilinpäätös
 tiineystutkaus

Talous- ja kasvintuotantoneuvonta

- viljelysuunnittelu
 EU-tukihakuneuvonta
 veroneuvonta
 sukupolvenvaihdosneuvonta
 investointisuunnitelma
 yritysneuvonta
 tilaneuvonta
 erityisympäristötuki
 kasvinsuojelukurssit
 kasvinsuojeluruiskun testaus

Muut neuvontapalvelut

- rakennusneuvonta
 työterveyshuollon tilakäynti
 maa- ja kotitalousnaisten palvelut
 muu palvelu, mikä _____

5. Kuinka tyytyväinen olet ollut ProAgrian palveluihin?

- tyytyväinen melko tyytyväinen tyytymätön

6. Jos et ole tyytyväinen, niin kuinka palveluja tulisi parantaa?

7. Jos et ole käyttänyt ProAgrian palveluja, niin miksi et?

8. Kenen muiden sikatalousneuvontapalveluita olet käyttänyt?

- teurastamon rehuliikkeen AgroSoftin
 Faban jonkun muun _____

 en ole käyttänyt sikatalousneuvonnan palveluita

9. Onko uusi toimintamuotomme ProAgria Liha Osaamiskeskus sinulle tuttu?

- kyllä ei

10. Millaisia ProAgria Liha Osaamiskeskuksen neuvontapalveluja haluaisit käyttää?**a) sähköisiä palveluita**

- ohjelmat omalla tietokoneella
 nettipohjaiset keskustelu- ja neuvontapalvelut
 muu, mikä _____

b) neuvojavetoisia palveluita

Kuinka usein haluaisit neuvojan käyvän tilallasi vuodessa?

- yhden kerran
 kaksi kertaa
 kolme kertaa
 useammin

c) ryhmäneuvontatilaisuuksia**d) koulutustilaisuuksia****e) puhelinneuvontaa****11. Mitä seuraavista palveluista tilasi tarvitsee tulevaisuudessa?**

- ruokintaneuvonta
- sikalan talouslaskelmia
- WinPig-tuotannon tarkkailuohjelman käyttöopastusta
- hedelmällisyysneuvonta
- eläinlääkärikonsultointia
- sikalan työskentelymenetelmiin liittyvä neuvonta
- eläinten hyvinvointiin liittyvä neuvonta

12. Millä hinnoitteluperiaatteella haluaisit käyttää neuvontapalveluja?

- tuntihinta
- päivähinta
- puolipäivähinta
- kausihinta
- tuotekohtainen hinta

13. Mitä paikallisten ProAgrioiden tuottamia palveluja haluaisit tulevaisuudessa käyttää?

- talousneuvonta
- kasvinviljelyneuvonta
- EU-tukihakuneuvonta
- veroneuvonta
- rakennusneuvonta
- tilaneuvonta
- työhyvinvointineuvonta
- sukupolvenvaihdosneuvonta
- muuta, mitä _____

14. Miten haluaisit ProAgria Liha Osaamiskeskuksen kehittävän palvelujaan?

15. Millaista sikatalousneuvonta mielestäsi tulevaisuudessa on?

LIITE 2

Kyselyn vapaa palaute:

Tuotannon kehittämissuunnittelua tarvittaisiin

Sähköisiä palveluita ei tarvita.

Epäilen, että koko sikatalous häviää Suomesta seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Miten laskeutua eläkkeelle; työstä on vaikea irrottautua.

Voiko vanhoja enää paljon neuvoa; into mennyt teurastamon hinnoittelun johdosta.

Hyvät eläinainekset tärkeitä ja yrittäjän ammattitaitoon parannusta, koska aina tulee uusia asioita.

Tilanne tuotannossa menossa ”jäähdyttelyvaiheeseen”. Tästä johtuen neuvontapalveluihin ei erityistä kiinnostusta.

Sikatalouden osaamisneuvonta saatava samalle tasolle nautapalvelujen kanssa myös Itä-Suomessa..

Vastaaja toivoo tulevaisuuden sikatalousneuvon olevan asiantuntevaa ja kustannustehokasta.

EU-tukineuvonnalta toivotaan ohjeita määräysten noudattamiseen ja EU-tarkastajien käsittelyyn.

Sianpito lopetettiin kannattamattomana elokuussa 2008, joten vastauksia tuli niukanlaisesti näihin sikatalouspainotteisiin kysymyksiin.

FinnPig neuvoo ja ”agiteeraa” tuottajansa niin, että vaikea on muiden tulla väliin neuvoja antamaan.

Eri osa-alueisiin saatavissa oleva ammattitaitoinen neuvonta. (Pyyntö on osoitettu ProAgria Liha Osaamiskeskukselle).

Ei väliä.

Eri sikalatyyppeihin tarkemmin kohdistettu pienryhmiin perustuva talous- ja tuotantoneuvonta.

Teurastamot huolehtivat vähien suursikaloiden neuvonnasta ja ProAgriat on ulkona kuin lumiukot. Käy kuin sika-aineksessa, teurastamoiden tuomat ulkolaiset siat ovat lähes syrjäyttäneet suomalaiset sikalinjat.

Laadukasta ja riittävää neuvontaa tulevaisuudessa.

Tyhjän sikalan omistaja: En tarvitse sähköistä neuvontaa. Ei sikoja enää eikä tule.

Talousneuvontaa tarvittaisiin, jotta selviän niistä veloista, mitä siat söivät. Sille sika-alalle ei maha ProAgria mitään. Tulevaisuuden neuvonta on narraamista.

Toivoisin ProAgria Liha Osaamiskeskuksen tekevän yhteistyötä lihafirmojen kanssa ja välittävän tietoa eteenpäin esim. kausivaihteluista yms. sikojen osalta.

Tilakohtaista neuvontaa esim. kerran vuodessa.

Teurastamo ja rehufirmojen neuvontaa, mutta siinä on hyvä olla myös puolueeton neuvonta esim. ProAgria Liha Osaamiskeskus.

Tuottavuuteen liittyvää (tilinpäätös sikalaohjelmaan perustuvana), eläinainees, ruokinta, hyvinvointi, sikalaohjelman ajantasaisuus,

www.savonia.fi

